

**Kontrollutvalgssekretariatet i Vest-Finnmark IKS/
Oarje-Finnmárkku Dárkkistanlávdegotti čállingoddi SGO**

Rapport – Eierskapskontroll Loppa kommune 2018

**For
Kontrollutvalget i
Loppa kommune**

Innholdsfortegnelse

Sammendrag.....	6
Bakgrunn for prosjektet.....	6
Hovedkonklusjon	6
Funn.....	7
Anbefalinger.....	7
Innledning.....	8
1.1 Bakgrunn og formål	8
1.2 Tilnærming til hovedproblemstilling og underproblemstillinger.....	9
1.3 Vurderingskriterier	9
Kort om metode.....	10
2.1 Fakta	10
2.2 Avgrensing	11
2.3 Gyldighet og pålitelighet.....	11
Beskrivelse av kommunens eierskapspolitikk.....	13
3.1 Innledning.....	13
3.2 Kommunens risikoprofil	13
3.3 Overordnet styrings- og utviklingsverktøy	13
3.3.1 Eierskapsmelding.....	13
3.3.2 Økonomiplan	13
3.4 Oversikt over eierskap.....	13
Kommunens oppfølging av selskapene de har eierskap i	14
4.1 Rammeverk	14
4.1.1 Kommunestyrets overordnede ansvar	14
4.1.2 Delegert myndighet til formannskapet	15
4.1.3 Kontroll av kommunens eierskapsforvaltning.....	15
4.1.4 Formålet med eierskap.....	15
4.1.5 Aktivt eierskap.....	16
4.2 Oppfølging og rapportering.....	16
4.2.1 Rollenivå	17
Funn, vurderinger og delkonklusjoner	18
Problemstilling 1: Fører kommunen kontroll med sine eierinteresser? Har kommunen etablert rutiner for oppfølging og evaluering av sine eierinteresser i selskaper?.....	18
Hvilket rammeverk følger Loppa kommune for ivaretagelse av sitt eierskap?.....	18
Har kommunestyret oppfylt sine forpliktelser i forhold til selskapslover og/eller selskapsavtaler?.....	19

Rapport fra Eierskapskontroll i Loppa kommune

Har kommunestyret definert kommunens risikoprofil i forhold til sitt eierskap, og blir denne overholdt i forhold til selskapstilknytning?	22
Har kommunen et system for evaluering av sitt eierskap, herunder valg av selskapsform? ..	25
Har administrasjonssjefen på plass et system for ivaretagelse av den administrative tilrettelegging for eierskapsforvaltningen?	26
Underproblemstilling: Synes rutinene å være tilfredsstillende, og blir de fulgt?.....	27
Sørger kommunen for relevant opplæring av sine eierrepresentanter og andre som har tilknytning til eierstyringen?.....	27
Hvilken kommunikasjon skal det være mellom det enkelte selskap og kommunen/kommunestyret/formannskapet?	28
Hvilket system har kommunen for å sikre folkevalgt innflytelse i prinsipielle saker som skal behandles i de respektive eierorganer?	29
Problemstilling 2: Hvordan utøves kommunes eierinteresser?	30
Hvordan ivaretar eierrepresentantene sin rolle i forhold til de fastsatte rammer og rutiner?.....	30
Underproblemstilling: Er det i samsvar med KS eierforums anbefalinger for eierstyring?..	32
Underproblemstilling: Sikrer kommunen at lovpålagte oppgaver utført av kommunal eide selskap er i henhold til lov og forskrifter på bl.a. VAR-området og revisjon?	33
Hvordan ivaretar kommunen sitt overordnede ansvar for lovpålagte oppgaver som er satt ut til å betjenes av et selskap?	33
Konklusjoner	35
Hovedkonklusjon	35
Delkonklusjoner	36
Problemstilling 1: Fører kommunen kontroll med sine eierinteresser?	36
Underproblemstilling: Synes rutinene å være tilfredsstillende, og blir de fulgt?.....	38
Problemstilling 2: Hvordan utøves kommunes eierinteresser?	39
Underproblemstilling: Er det i samsvar med KS eierforums anbefalinger for eierstyring?.....	40
Underproblemstilling: Sikrer kommunen at lovpålagte oppgaver utført av kommunal eide selskap er i henhold til lov og forskrifter på bl.a. VAR-området og revisjon?	40
Anbefalinger	41
Vedlegg	43
Vedlegg 1 – Dokumentliste.....	43
Vedlegg 2 – Høringssvar fra administrasjonssjefen:	44
Vedlegg 3 – Forespørsel og svarbrev fra kommunens revisor	45
Vedlegg 4 – Spørreskjema til eierrepresentantene.....	47

Sammendrag

Bakgrunn for prosjektet

Kommuneloven § 77 nr. 5 og Forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner (kontrollutvalgsforskriften) §§ 13-15 stiller krav til kommunen om å føre kontroll med at kommunens interesser i selskap kommunen har eierskap i blir ivaretatt på en betryggende måte.

Kommunestyret i Loppa har etter innstilling fra kontrollutvalget vedtatt «Plan for selskapskontroll 2017-2020» den 3. november 2016 i sak 64/16.

På bakgrunn av ovennevnte plan har kontrollutvalget i Loppa kommune bestilt en obligatorisk eierskapskontroll fra KUSEK IKS en 23. mai 2017 i sak 10/2017. Fra kontrollutvalgets bestilling framgår det at følgende problemstillinger skal besvares:

Hovedproblemstilling:

- Fører kommunen kontroll med sine eierinteresser?
 - Har kommunen etablert rutiner for oppfølging og evaluering av sine eierinteresser i selskapet?
 - Synes rutinene å være tilfredsstillende, og blir de fulgt?
- Hvordan utøves kommunes eierinteresser?
 - Er det i samsvar med KS eierforums anbefalinger for eierstyring?¹
 - Sikrer kommunen at lovpålagte oppgaver utført av kommunal eide selskap er ihht lov og forskrifter på bl.a. Vann, Avløp og Renovasjon (VAR-området) og revisjon?

Hovedkonklusjon

Intensjonene i eierstyringen samsvarer i all hovedsak med rammeverket og anbefalingene fra KS eierforum. Kommunens eierskapsmelding er på plass som overordnet rammeverk for aktiv eierstyring. Det er ingen indikasjoner på at kommunen ikke ivaretar sitt overordnede ansvar for at lovpålagte oppgaver utført av kommunalt eide selskap er i henhold til lov og forskrift.

Kommunen har et forbedrings potensial i etterlevelsen av rammeverket.

Dette gjelder særlig:

- Bevisst holdning til formålet med eierskap i det enkelte selskap i forhold til risikobilde. Det gjelder særlig ved eierskap i selskap med ubegrenset ansvar (IKS), og potensiell risiko som utløses ved selskapsutvidelse/datterselskap. Som en

¹ https://www.ks.no/globalassets/blokker-til-hvert-fagomrade/samfunn-og-demokrati/lokaldemokrati-og-styring/ks-anbefalinger-eierstyring_digital.pdf

Rapport fra Eierskapskontroll i Loppa kommune

illustrasjon vises til funn vedrørende rapportens spørsmål «*Hvordan sikrer kommunen seg i forhold til risiko ved eventuell dannelse av datterselskap utgått fra interkommunale selskap kommunen har eierskap i?*»

- Plan for rapportering fra eierrepresentanter mangler
- Årlige eierberetninger fra administrasjonssjef mangler
- Årlig evaluering av selskapsportefølje mangler, herunder evaluering av videre eierskap i de ulike selskap

Kontrollør er av kontrollutvalget gitt myndighet til å justere, eventuelt å tilføye problemstillinger ved behov. For å besvare de gitte problemstillinger best mulig har kontrollør tilknyttet underspørsmål til hver av disse i kapitel 5.

Funn

Kommunestyret har vedtatt eierskapsmelding, med strategibeskrivelser og selskapsportefølje. Etter kontrollørs vurdering har Loppa kommune utarbeidet et meget anvendelig plandokument gjennom eierskapsmeldingen.

Nedenfor gjengis de viktigste funn i eierskapskontrollen:

- Eierskapsmeldingen er operasjonell, men mangler nærmere plan for oppfølging, rapportering og nærmere beskrivelse av risikoprofil samt oppdatering. Kontrollør kan ikke av tilgjengelig åpen dokumentasjon se at Loppa kommune har definert/spesifisert hva eierrepresentantene skal se etter/bruke som indikatorer for risiko. Finansreglementet/eierskapsmelding har lite eller ingen føringer på hvilke type selskap kommunen kan gå inn i.
- Kommunen har i liten grad på plass system for eieroppfølging i form av oversikt over selskapsavtaler, møteinnkallinger og møteutskrifter fra selskapene. Ingen/liten oppfølging av selskapene foruten representantskapsmøte, generalforsamlinger og årsmøter. Eierrepresentantene deltar i varierende grad på møter i eierorganene. Uformelle eiermøter/driftsmøter gjennomføres i liten grad men må sees opp mot behov.
- Det er ikke funnet dokumentasjon ved gjennomgang av formannsaksprotokoller (2016-d.d) eller kommunestyreprotokoller (2016-d.d) på at Administrasjonssjefen har vurdert og lagt frem saker til informasjon/politisk behandling. Prinsipielle saker innmeldes i all hovedsak fra selskapene, og administrasjonssjefen bekrefter at det ikke er noe faste rutiner på dette, men at det følges med på alle saker og vurderes om noe bør tas opp til informasjon/behandling politisk. Det er ikke fast rutine å evaluere selskapsavtalene/vedtekter. Årlige eierberetninger mangler.

Anbefalinger

Kommunen anbefales å fortsette jobben med å få på plass et system for ivaretagelse av rapportering og plan for oppfølging av selskapene og oppdatering av systemene. I den forbindelse nevnes spesielt:

- Risikoprofil defineres med indikatorer.
- Bevisst holdning til valg av selskapsform, eventuelt vedtekter/avtaler for å sikre seg i saker der interkommunale selskap oppretter underselskap/datterselskap.
- Eierporteføljen rulleres og evalueres årlig.

Kontrollør anbefaler at de vedtatte frivillige kontrollene av selskapene Ymber A/S og VEFIK IKS bør utgå som følge av at risikobildet som ble lagt til grunn ikke lenger er relevant.

Innledning

Obligatorisk eierskapskontroll

Det er vedtatt i kontrollutvalget og kommunestyret at den obligatoriske eierskapskontroll som tidligere **kun** har vært knyttet mot enkelt selskap og på den måten har gitt et lite helhetlig bilde av kommunens totale eierskapsforvaltning endres til følgende kontrollmodell i perioden:

Generell eierskapskontroll av Loppa kommunes forvaltning av sine eierinteresser i selskap kommunen har eierskap i jfr. Bestemmelsene i kommunelovens § 77 nr. 5 og kontrollutvalgsforskriften Kap. 6 §§ 13-15.

Kommunens overordnede system og strategier for ivaretagelse av sitt eierskap generelt legges til grunn i kontrollen. Det vil ved slik kontroll være naturlig at et bredere og relevant utvalg av kommunens selskapsportefølje blir brukt som indikatorer i forbindelse med det enkelte kontrollprosjekt. Dette for å gi et mer helhetlig bilde av kommunens totale eierskapsforvaltning og samtidig øke muligheten for å avdekke eventuelle svakheter i eierskapsforvaltningen.

1.1 Bakgrunn og formål

Kommuneloven § 77 nr. 5 og Forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner (kontrollutvalgsforskriften) §§ 13-15 stiller krav til kommunen om å føre kontroll med at kommunens interesser i selskap kommunen har eierskap i blir ivaretatt på en betryggende måte.

Kommunestyret i Loppa har etter innstilling fra kontrollutvalget vedtatt «Plan for selskapskontroll 2017-2020» den 3. november 2016 i sak 64/16.

På bakgrunn av ovennevnte plan har kontrollutvalget i Loppa kommune bestilt en obligatorisk eierskapskontroll fra KUSEK IKS en 23. mai 2017 i sak 10/2017. Fra kontrollutvalgenes bestilling framgår det at følgende problemstillinger skal besvares:

Hovedproblemstilling:

- Fører kommunen kontroll med sine eierinteresser?
 - Har kommunen etablert rutiner for oppfølging og evaluering av sine eierinteresser i selskapene?
 - Synes rutinene å være tilfredsstillende, og blir de fulgt?

Rapport fra Eierskapskontroll i Loppa kommune

- Hvordan utøves kommunes eierinteresser?
 - Er det i samsvar med KS eierforums anbefalinger for eierstyring?
 - Sikrer kommunen at lovpålagte oppgaver utført av kommunal eide selskap er ihht lov og forskrifter på bl.a. Vann, Avløp og Renovasjon (VAR-området) og Revisjon?

Kontrollør er av kontrollutvalget gitt myndighet til å justere eventuelt å tilføye problemstillinger ved behov. For å besvare de gitte problemstillinger best mulig har kontrollør tilknyttet underspørsmål til hver av disse, se kap.5.

I «*Plan for selskapskontroll 2017-2020*» er det anbefalt at det foretas selskapskontroll ved forvaltningsrevisjon i et utvalg av selskaper ut fra kriteriene i analysedelen. Disse kontrollene er ikke lovpålagt.

For Loppa kommunes vedkommende gjelder dette selskapene Ymber A/S og VEFIK IKS. Det er forutsatt at eventuell selskapskontroll av de nevnte selskapene skjer i samarbeid med de øvrige eierkommunene. Dette både av økonomiske og rasjonelle hensyn. Det forutsettes videre at kommunestyret har godkjent finansiering av hvert enkelt kontrollprosjekt før disse iverksettes.

Dersom kontrollør under arbeidet med obligatorisk eierskapskontroll finner grunnlag for å anbefale at det ytterligere bør gjennomføres ikke lovpålagte selskapskontroller gjennom forvaltningsrevisjon vil dette fremkomme i rapporten under hoveddelens anbefalinger. Det samme gjelder dersom noen av de vedtatte kontrollene bør utgå som følge av at risikobilde som ble lagt til grunn ikke lenger er relevant. Kontrollutvalget har myndighet til å foreta endringer i planen i planperioden dersom kontrollutvalget finner det nødvendig.

1.2 Tilnærming til hovedproblemstilling og underproblemstillinger

For å svare på problemstillingene er det nødvendig å tilknytte konkrete spørsmål som er relevant for hver enkelt problemstilling. Kontrollør har i denne sammenheng skjelnet til relevante anbefalinger fra KS eierforum om eierstyring. (Se kap. 5)

1.3 Vurderingskriterier

Vurderingskriteriene er de normer som kommunens praksis vurderes opp mot.

Kontrollen søker å avdekke om kommunen har etablert et tilfredsstillende system for eierstyring. Dette vil gjelde for kommunens generelle eierskapsforvaltning, men samtidig ha særlig oppmerksomhet mot selskapene VEFIK IKS og Ymber A/S som var spesielt nevnt i risikoanalysen i forbindelse med kommunens plan for selskapskontroll. Eventuelt om det i kontrollen fremkommer indikatorer/opplysninger som gjør at det vil være naturlig å gi en anbefaling om ytterlig oppfølging/kontroll i form av *frivillig selskapskontroll* i andre selskaper. På samme måte vil slike indikatorer/opplysninger om endringer i realitetsbilde kunne gjøre det naturlig å anbefale at forvaltningsrevisjon av selskaper utgår. Det presiseres likevel at en materiell vurdering av selskapenes organisering, drift og funksjon faller utenfor denne kontrollen.

Overordnet ramme for kontrollen er kommunens vedtatte eierskapsmelding. I tilknytning til hovedproblemstillingene er det utarbeidet relevante underproblemstillinger som samlet sett vil danne grunnlaget for å vurdere om kommunens system for eierstyring er i tråd med rammeverket. Kommunestyret har spesielt nevnt KS eierforums 21 anbefalinger for god eierstyring, selskapsledelse og kontroll som grunnlag for sin eierskapsmelding. Kontrollør har derfor funnet det naturlig å skjelle mot disse anbefalingene som gjennomgående del kriterier i rapporten.

Kort om metode

Denne eierskapskontrollen er gjort i overensstemmelse med kommunelovens regler om selskapskontroll i §§ 77 og 80, samt forskrift om kontrollutvalg §§ 13 - 15.

Kontrollutvalgsforskriften § 14 stiller følgende krav om innhold i kontrollen:

«Kontrollutvalget skal påse at det gjennomføres kontroll med forvaltningen av eierinteressene i de selskaper som er omfattet av slik kontroll, herunder å kontrollere om den som utøver kommunens eller fylkeskommunens eierinteresser i selskaper gjør dette i samsvar med kommunestyrets/fylkestingets vedtak og forutsetninger (eierskapskontroll).

Selskapskontrollen kan også omfatte forvaltningsrevisjon, jf. forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner kap. 3.»

Rapporten bygger på informasjon fra eierne og administrasjonen samt åpne kilder. Bruken av kilder utover informasjon fra kommunen er gjort for å synliggjøre eventuelle tilstøtende forhold som kan ha innvirkning på kommunens eierstyring. Den samlede dokumentasjon/oversikt over faktagrunnlaget fremgår av dokumentliste i vedlegg 1.

2.1 Fakta

Innsamling av fakta er gjennomført ved kvalitativ undersøkelse, intervju med administrasjonssjef samt spørreskjema til eierrepresentantene. Spørsmålene er tilpasset kontrollutvalgets problemstillinger, og koblet opp mot de ulike kapitler i kommunens eierskapsmelding og KS' anbefalinger for god eierstyring, selskapsledelse og kontroll.

Videre er det foretatt gjennomgang av protokoller fra kommunestyre- og formannskaps møtene for perioden 2016-2018 som omhandler eierskap og av møteprotokoller fra representantskapsmøter/generalforsamlinger for perioden 2016- 2018 for de selskap som er benyttet som referanseselskap i denne kontrollen. Kommunens revisor er i tillegg bedt om opplysninger om eventuelle revisjonsfaglige forhold som er relevant i forbindelse med kommunens eierskap. Forespørsel og svarbrev fra kommunens revisor, vedlegg 3.

Eierskapskontrollen bygger videre på informasjon fra åpne kilder, herunder kommunens eierskapsmelding, kommunens finansreglement, kommunestyre- og formannskapsprotokoller, protokoller fra eiermøter, foretaksregisteret, www.proff.no med videre. Som tidligere nevnt er bruken av kilder utover informasjon fra eierkommunen gjort for å synliggjøre eventuelle tilstøtende forhold som kan ha innvirkning på kommunens eierstyring.

2.2 Avgrensing

Hovedformålet er å vurdere kommunens oppfølging av eierskapet ved å besvare kontrollutvalgets bestilling gjennom de vedtatte problemstillinger. Kontrollør presiserer her at underproblemstilling «*Er dette i samsvar med KS eierforums anbefalinger for eierstyring?*» er gjennomgående vurdert i rapporten, med bakgrunn i at kommunestyret spesielt har nevnt KS eierforums 21 anbefalinger for god eierstyring, selskapsledelse og kontroll som grunnlag for sin eierskapsmelding.

Fokus i denne kontrollen er på overordnet eiernivå, det vil si i spennet mellom kommunestyret og eierorganet i det enkelte selskap. Forhold ned på styrenivå er utenfor kontrollens avgrensning. En materiell vurdering av selskapenes organisering, drift og funksjon faller således i hovedsak utenfor denne kontrollen. Dersom det imidlertid gjennom undersøkelsen fremkommer funn ned mot styre- eller driftsnivå som direkte berører eierstyringen vil dette likevel bli behandlet i rapporten.

I dette kontrollprosjektet er et bredere og relevant utvalg av kommunens selskapsportefølje blitt brukt som indikatorer, og gir på den måten et mer helhetlig bilde av kommunens totale eierskapsforvaltning. Samtidig øker muligheten for å avdekke eventuelle svakheter i eierskapsforvaltningen. Kontrollør har i denne sammenheng tatt utgangspunkt i overordnet analyse, hvor selskapene VEFIK IKS og Ymber A/S ble spesielt nevnt i risikovurderingen.

Kontrollen er videre avgrenset til å gjelde heloffentlig eide selskap som er berørt av kommuneloven § 80 om innsynsrett. Samtlige heloffentlig eide selskap som inngår i Loppa kommunes eierportefølje er likevel brukt som referanse kilder i rapporten. Dette utgjør selskapene VEFIK IKS, VEFAS IKS, IKA Finnmark IKS, KUSEK IKS* og Ymber A/S. Eierrepresentantene fra samtlige av disse selskapene er bedt om å besvare spørreskjema for å få bredde informasjon.

**I utgangspunktet vil KUSEK IKS være inhabil til å utføre kontroll ned på styre/driftsnivå i selskapet. Denne kontrollen er imidlertid avgrenset til å gjelde den overordnede politiske eierstyringen av selskapet, og berører derfor ikke styre- og driftsnivået i KUSEK IKS.*

Når det gjelder selskapene VEFAS IKS og IKA Finnmark IKS så har disse nylig vært gjenstand for selskaps vis eierskapskontroll, og kontrollen vil i denne sammenheng også kunne sees som en del av oppfølgingen av tidligere kontroller. Rapporten vil være avgrenset til tidsperioden 2016 og frem til undersøkelsestidspunktet i 2018.

2.3 Gyldighet og pålitelighet

Med gyldige data menes at det skal være samsvar mellom formålet for undersøkelsen og de faktaopplysninger som er samlet inn. Med pålitelige data menes at data skal være mest mulig presise og nøyaktige. Innsamlede data er kvalitetssikret for å sikre at disse er mest mulig gyldige og pålitelige.

Rapporten er kvalitetssikret av sekretariatsteamet i KUSEK IKS, og muntlige fakta i rapporten er verifisert av administrasjonssjefen. Eventuelle fakta feil eller misforståelser er deretter av kontrollør blitt rettet opp og innarbeidet i relevante deler av rapporten.

Rapport fra Eierskapskontroll i Loppa kommune

Vår samlede vurdering er at metodebruk og kildetilfang i denne eierskapskontrollen har gitt et tilstrekkelig grunnlag til å gjennomføre kontrollen i tråd med de problemstillinger kontrollutvalgene har vedtatt.

Administrasjonssjefen i kommunen har fått den *ferdige* rapporten til uttalelse i tråd med kommunelovens bestemmelser og uttalelsene legges ved rapporten før denne rapporteres til kommunestyret. Administrasjonssjefen i Loppa sin tilbakemelding på rapporten se vedlegg 2.

Beskrivelse av kommunens eierskapspolitikk

3.1 Innledning

Loppa Kommune er en liten kommune med i underkant av 1000 innbyggere, og har til dels stram kommuneøkonomi. Kommunen har en relativt begrenset eierportefølje utover de heloffentlig eide selskap som omtales i denne rapporten. Loppa kommune kjøper årlig tjenester i utvidet egenregi fra selskapene KUSEK IKS, VEFIK IKS, VEFAS IKS og IKA Finnmark IKS.

3.2 Kommunens risikoprofil

Kommunens risikoprofil er vedtatt i Finansreglement av Kommunestyret i 2010. Loppa Kommune skal ha en lav- til moderat risikoprofil og det skal ikke påføres kommunen vesentlig risiko. (Finansreglementet s. 2-3).

Kommunens Eierskapsmelding sier følgende om kommunens risikoprofil i pkt. 3.3.3: «Eierstrategi, motiv og formål med eierskapet kan også komme til uttrykk gjennom en eierstrategi for enkelte selskap gjennom **utbytte/avkastning- og risikoprofil**». Eierskapsmeldingen fastslår ikke nærmere hva som defineres om risikoprofil.

3.3 Overordnet styrings- og utviklingsverktøy

3.3.1 Eierskapsmelding

Eierskapsmeldingen inneholder de overordnede politiske rammer og oppfølgingsstrategier samt oversikt over kommunens eierportefølje. Det fremgår at meldingen skal være et styringsverktøy for politisk og administrativ oppfølging av selskapene.

Eierskapsmeldingen skal rulleres hvert 4. år, og eierporteføljen skal behandles årlig.

3.3.2 Økonomiplan

Økonomiplanen er et overordnet styrings- og utviklingsverktøy, og synliggjør de kjente investeringsbehov over en fireårs periode. For inneværende planperiode 2018-2021 har administrasjonssjefen lagt inn følgende investeringer hva gjelder eierskap og VAR-området (s.18):

- *Investeringsbudsjettet 2018-2021*
- *Innskutt egenkapital til VEFAS IKS grunnet konkurs, Kr. 329 000 i 2018*
- *Avløpsanlegg Øksfjord, kr. 1 250 000 hvert av de neste 4 år.*
- *Vannledningsnett – utskifting og sanering, kr. 938 000 hvert av de neste 4 år.*

Av ovenfor nevnte er det første kulepunkt vedrørende VEFAS IKS som berører kommunens eierskap. Selskapet VEFAS IKS utfører lovpålagt renovasjonstjenester på vegne av Loppa kommune, og skal derigjennom ivareta det ansvar kommunen har for at renovasjons tjenesten oppfyller forurensningslovens krav til kvantitet, kvalitet og kostnadsfordeling til selvkost.

3.4 Oversikt over eierskap

Oversikten over selskapene er i hovedsak hentet fra kommunens eierskapsmelding, årsmeldinger, årsregnskap. Oversikten gjelder selskap som kommer inn under

Rapport fra Eierskapskontroll i Loppa kommune

Kommuneloven § 80 (interkommunale selskaper og aksjeselskaper som er heleid av kommunen eller eid sammen med andre kommuner og/eller fylkeskommuner). Dette er selskaper som kommunene har full innsynsrett i.

I kommunens eierskapsmelding fremkommer følgende eierportefølje med balanseført verdi hvor selskapene er offentlig heleid:

Selskap	Balanseført verdi i kroner	Aksjeandel
VEFIK IKS	39 000,-	
KUSEK IKS	20 000,-	
Ymber A/S	50 000,-	5
VEFAS IKS	140 000,-	
IKA Finnmark IKS	0*	

*For IKA Finnmark IKS er det ikke innhentet egenkapital fra noen av eierkommunene og balanseført verdi er da satt til 0 (null).

Kommunens oppfølging av selskapene de har eierskap i

4.1 Rammeverk

Kommunestyrets overordnede rammeverk for kommunens eierskapsforvaltning er å anse som et styringsverktøy både for den løpende aktive eieroppfølgingen så vel som for kontroll av denne. Kommunens vedtatte eierskapsmelding inneholder de overordnede politiske rammer og oppfølgingsstrategier samt oversikt over kommunens eierportefølje. Det fremgår at meldingen skal være et styringsverktøy for politisk og administrativ oppfølging av selskapene.

I tillegg vil de respektive selskapslover være et overordnet rammeverk for eierutøvelsen av de enkelte selskap. Lov om interkommunale selskap (IKS-loven) og aksjeloven er de mest aktuelle i forhold til kommunens selskapsportefølje denne kontrollen omhandler.

Loppa kommune kjøper årlig tjenester i utvidet egenregi fra selskapene KUSEK IKS, VEFIK IKS, VEFAS IKS og IKA Finnmark IKS. Disse selskapene utfører lovpålagte tjenester på vegne av eierkommunene, henholdsvis sekretariats tjeneste for kontrollutvalget, revisjonstjenester, renovasjonstjenester og arkivtjeneste. De særlover som regulerer kommunens ansvar og myndighet i forhold til de ulike tjenesteområdene vil da implisitt berøre kommunens eierskapsforvaltning i de selskap som utfører de respektive tjenestene på vegne av kommunen.

4.1.1 Kommunestyrets overordnede ansvar

Kommunestyret har det overordnede ansvar for eierskapsforvaltningen i kommunen, herunder påseansvaret for at kommunens eierinteresser ivaretas slik det beskrives i kommunens eierskapsmelding:

«Kommunestyret er øverste myndighet med overordnet ansvar for kommunens samlede virksomhet. Av den grunn har kommunestyret en sentral rolle i kommunens eieroppfølging. Kommuneloven og IKS-loven angir kommunestyrets ansvar og myndighet.»

«Kommunestyret må i tillegg behandle saker som i følge lovgivningen, vedtekter/selskapsavtaler og eieravtaler/aksjonæravtaler skal behandles i kommunestyret.»

«Kommunestyrets tilsyns- og kontrollfunksjon er delegert til kontrollutvalget.»

4.1.2 Delegert myndighet til formannskapet

Kommestyret har i eierskapsmeldingen delegert til formannskapet oppgaver i den løpende eierstyringen slik det fremkommer nedenfor:

«Formannskapet er delegert myndighet til å utøve løpende eierstyring. I enkeltsaker av prinsipiell eller stor betydning, kan formannskapet instruere eierrepresentantene. Formannskapet er også tillagt ansvaret for å forestå nødvendige politiske avklaringer i forkant av møter i eierorganene, når eierrepresentantene har behov for dette. Formannskapet skal videre ivareta dialogen mellom kommunen og selskapene gjennom rapportering fra møter med eierrepresentantene.»

Formannskapets oppgaver/ansvar:

- *Innstille til kommunestyret i eierskapspolitikk*
- *Instruere eierrepresentantene ved behov*
- *Forestå nødvendige politiske avklaringer*
- *Sikre tilfredsstillende informasjonsutveksling mellom selskapene og politisk ledelse om kommunens eierskapspolitikk*

4.1.3 Kontroll av kommunens eierskapsforvaltning

På vegne av kommunestyret er kontrollutvalget det utøvende organ for å føre kontroll med kommunens eierskapsforvaltning og skal rapportere direkte til kommunestyret jfr. kommunelov med tilhørende forskrift.

Kommestyret har i eierskapsmeldingen delegert til kontrollutvalget følgende oppgaver/ansvar:

- *Gjennomføre selskapskontroll*

«Kommunestyret har både tilsyns- og kontrollansvar for kommunens virksomhet og kontrollutvalget har det løpende tilsynet på vegne av kommunestyret og skal påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper og gjennomføre selskapskontroll. Selskapskontroll innebærer en kontroll av kommunens utøvelse av eierskapet (eierskapskontroll) og selskapets oppfølging av kommunestyrevedtak og forutsetninger (forvaltningsrevisjon).»

4.1.4 Formålet med eierskap

Det er kommunestyret gjennom flertallsvedtak som formelt definerer kommunens eiervilje av selskaper. Loppa kommune har ulike formål ved opprettelse av eller inntreden i etablerte selskap.

I kommunens eierskapsmelding definerer kommunen sin eierstrategi for de enkelte selskap som:

- *Uttrykker kommunens mål med eierposisjonen*
- *Uttrykker forventninger til samfunnsansvar, utbytte/avkastning- og risikoprofil*
- *Avgrenser selskapets kjernevirksomhet*
- *Fastsetter retningslinjer for samhandling mellom selskapet og eierne*

De juridiske rammene for eierstyring og selskapsledelse finnes videre i selskapslovgivningen. I tillegg har KS eierforum utarbeidet 21 anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper. Disse benyttes som en standard for god eierstyring.

4.1.5 Aktivt eierskap

Kommunens eierinteresser iverksettes gjennom rollen som kommunestyrets eierrepresentanter/ fullmektiger i selskapenes eierorgan.

Representantskap, generalforsamling og årsmøter utgjør de respektive selskapers øverste eierorgan. I Interkommunale selskaper (IKS) og enkelte andre selskapstyper består eierorganet av eierrepresentanter med personlige vararepresentanter, valgt av kommunestyret selv. I aksjeselskap utpeker kommunestyret fullmektig til selskapets generalforsamling, som gjennom deltakelse representerer kommunens aksjeandeler.

Kommunens eierskapsmelding kap. 3.2 sier følgende om aktivt eierskap i Loppa kommune: *«Kommunen kan og bør være en aktiv eier selv om det er opprettet et selskap innen tjenesteområdet. Forutsetningen er at det gjøres et klart skille mellom politikk(kommunestyret) og utøvelse av aktivt eierskap i representantskap, generalforsamling eller årsmøte (utøvende eierorgan).»*

«Kommunens eierstyring skal utøves gjennom det utøvende eierorganet og utøvelse av eierskapet skal være politisk forankret.»

- *Politiske diskusjoner skal tas i kommunestyret, der hele kommunens tjenesteproduksjon er fokusområde.*
- *Kommunen kan gi instruks/signaler til sine representanter i det utøvende eierorganet, som representerer kommunestyrets flertall og skal stemme likt.*
- *Representantene i de utøvende eierorganene skal ivareta kommunens interesser og har myndighet til å stemme på representantskaps-/generalforsamlings- og årsmøter.*
- *Forslag til vedtektsendringer og endringer av selskapsavtalen skal behandles i kommunestyret før det behandles i det utøvende eierorganet.*

4.2 Oppfølging og rapportering

Kommunestyrets eierskapsmelding beskriver i kap. 3.4.5 hvordan Aktivt eierskap skal ivaretas av eierrepresentanter i eierorganenes møter og også med hensyn til kommunikasjon mellom eierrepresentanter og kommunestyret/ formannskap:

«Kommunestyret oppnevner kommunens representanter i selskapets utøvende eierorgan. Gjennom disse personene og i disse organene, skal Loppa kommunes eierinteresser i enkelt-selskaper ivaretas.»

Rapport fra Eierskapskontroll i Loppa kommune

«Eierrepresentantene skal utøve sin virksomhet innenfor de rammer som fremgår av denne eierskapsmeldingen, samt andre føringer som er vedtatt av kommunestyret/formannskap. Den politiske debatt og vedtak om hvordan Loppa kommune skal utøve sitt eierskap, skal skje i kommunestyret/formannskap. Når det er fattet vedtak, binder dette kommunens eierrepresentant(er) til å stemme i henhold til vedtaket.»

«Den enkelte representant i eierorganet har et selvstendig ansvar for å innhente informasjon og avklare kommunens formål og strategier knyttet til selskapets virksomhet, for å kunne ivareta rollen som eierrepresentant på en tilfredsstillende måte. Kommunen fører tilsyn og kontroll med sine eierinteresser gjennom rapportering fra eierrepresentantene. Rapportering gjennomføres i formannskapet etter egen plan og målet er at alle selskap skal være gjenstand for behandling minimum en gang i løpet av valgperioden.»

4.2.1 Rollenivå

Kommunens eierskapsmelding kap. 3.4 viser følgende rollenivå i forhold til politisk og administrativ eieroppfølging (ansvarsangivelse satt i parentes av kontrollør):

- *Kommunestyret (Overordnet ansvar for eierskapsforvaltningen)*
- *Formannskapet (Delegert myndighet ift. aktivt eierskap)*
- *Ordfører (Intet formelt ansvar, pålegges å holde seg informert)*
- *Den enkelte folkevalgte (Ansvar som kommunestyrerepresentant)*
- *Eierorganet i det enkelte selskap (Eierrepresentanter/fullmektiger)*
- *Rådmannen (Administrasjonssjefen som tilrettelegger for politisk nivå)*
- *Kontrollutvalget (Kontrollorgan for kommunestyret)*

Kommunens administrasjonssjef har ingen formell rolle i forhold til eierstyringen i det enkelte selskap, men det tilligger likevel administrasjonssjefen å tilrettelegge for den politiske eierskapsforvaltningen. Kommunens eierskapsmelding lister opp administrasjonssjefens oppgaver/ansvar i Kap. 3.4.6 som vist nedenfor:

- *Rådmannens oppgaver/ansvar:*
- *Saksbehandle og tilrettelegge*
- *Ivareta dialog mellom kommune og selskap*
- *Videreutvikle kommunens eierskapspolitikk*
- *Utarbeide eierberetninger knyttet til kommunens eierportefølje*

Funn, vurderinger og delkonklusjoner

Vurderingene bygger på den informasjon som er innhentet ved spørreundersøkelse/intervju og opplysninger i åpne kilder som beskrevet i rapportens kap. *Kort om metode og fakta*. For å svare på problemstillingene har kontrollør tilknyttet konkrete spørsmål som er relevant for hver enkelt problemstilling.

Problemstilling 1: Fører kommunen kontroll med sine eierinteresser? Har kommunen etablert rutiner for oppfølging og evaluering av sine eierinteresser i selskaper?

Hvilket rammeverk følger Loppa kommune for ivaretagelse av sitt eierskap?

Faktagrunnlag:

Eierskapsmelding er overordnet rammeverk for kommunens eierstyring, og skal rulleres hvert 4. år samt at eierporteføljen skal rulleres hvert år. Loppa kommune har i eierskapsmeldingen lagt KS eierforums anbefalinger til grunn som overordnede prinsipper for eierstyringen.

Vurdering:

Det er så langt ikke et lovkrav at kommunen skal utarbeide eierskapsmelding, men det er i NOU 4:2016, kapittel 27 foreslått at dette skal lovfestes i ny kommunelov. KS eierforum sine 21 anbefalinger er regnet som en rettesnor for god eierstyring og selskapskontroll, hvor utarbeidelse av eierskapsmelding med overordnede rammer og strategier for eierstyring står sentralt.

Kontrollutvalget har i tidligere rapporter utført av KUSEK IKS anbefalt overfor kommunestyret at det bør utarbeides eierskapsmelding som er i tråd med KS eierforums anbefalinger, og kommunestyret har tatt tidligere rapporter til følge.

Delkonklusjon:

Loppa kommune har i 2017 vedtatt en eierskapsmelding med overordnede rammer og strategier som rammeverk for forvaltning av sitt eierskap i selskap. Eierskapsmeldingen har satt KS eierforums anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper som standard ved fastsettelsen av de overordnede prinsippene for eierstyringen.

Eierporteføljen er ikke rullert årlig slik det er bestemt i eierskapsmeldingen.

Har kommunestyret oppfylt sine forpliktelser i forhold til selskapslover og/eller selskapsavtaler?

a) Vedrørende selskapsavtaler og ved endringer av disse i kontrollperioden?

Fakta grunnlag:

Selskapslovene: IKS-loven og aksjeloven.

Kommunestyreprotokoller i kontrollperioden.

Framlagte selskapsavtaler og aksjonæravtale med tilhørende vedtekter.

Vedrørende kommunestyrets behandling av selskapsavtaler er det i følge dokumentasjon fra politisk sekretariat vist at det foreligger henholdsvis selskapsavtaler og aksjonæravtaler/vedtekter for samtlige heloffentlig eide selskaper som inngår i kommunens eierportefølje.

Vedrørende endringer i kontrollperioden viser Kommunestyreprotokoller følgende:

Vedtektsendringer i Ymber A/S sak 23/16, den 18. mai 2016.

Utvidelse på eiersiden i VEFIK IKS sak 36/16, den 16.juni 2016

Endring selskapsavtale IKA Finnmark IKS sak 49/16, den 1.september 2016

Vurderinger:

Vedrørende de heloffentlige eierskap i Loppa kommune har kommunestyret behandlet selskapsavtaler/vedtekter ved inngåelse av de respektive eierskap. Tilsvarende gjelder ut fra gjennomgang av kommunestyreprotokoller i kontrollperioden også i de tilfeller der det har vært foretatt endringer i disse.

Delkonklusjon

Vedrørende selskapsavtaler og ved endringer av disse i kontrollperioden er det dokumentert at det foreligger henholdsvis selskapsavtaler og aksjonæravtale med vedtekter for samtlige heloffentlig eide selskap som inngår i kommunens eierportefølje.

Kommunestyret har i kontrollperioden lovmessig behandlet påkommende vedtektsendringer og endringer i selskapsavtaler, herunder godkjenning av utvidelse i ett av selskapene.

b) Valg av kommunestyrets representanter/fullmektiger til eierorgan

Fakta grunnlag:

Kommunelov, selskapslovgivning, selskapsvedtekter og eierskapsmelding.

Vurderinger:

Kommunestyret har i følge eierskapsmeldingen valgt følgende eierrepresentanter og varamedlemmer til selskapenes representantskap/generalforsamling og årsmøter:

Rapport fra Eierskapskontroll i Loppa kommune

Selskap	Eierrepresentant	Vararepresentant
VEFIK IKS	Arve Berntzen	Hans Roald Johnsen
KUSEK IKS	Ernst Berge	Ståle Sæther
Ymber A/S	Steinar Halvorsen	Line Enger Posti
VEFAS IKS	Stein Thomassen	Fabrice Caline*
IKA Finnmark IKS	Torill Martinsen	Ann Tove Wilhelmsen
		Turid Grønbech
		Hans Roald Johnsen

Merknader i tabell:

*Fabrice Caline er av kommunestyret innvilget fritak fra sitt verv som vararepresentant i VEFAS IKS fra 2017, og ny vararepresentant er Steinar Halvorsen (sak 12/18).

Delkonklusjon:

Kommunestyret har i tråd med selskapslovene valgt eierrepresentanter og vararepresentanter til alle heloffentlig eide selskap i sin eierportefølje.

c) Balanseføring i kommuneregnskapet av innskutt egenkapital

Faktagrunnlag:

Brønnøysundregistret, kommunens årsregnskap-/årsberetning og eierskapsmeldingen.

Vurderinger:

I kommunens eierskapsmelding fremkommer følgende eierportefølje med balanseført verdi hvor selskapene er offentlig heleid:

Selskap	Balanseført verdi i kroner	Aksjeandel
VEFIK IKS	39 000,-	
KUSEK IKS	20 000,-	
Ymber A/S	50 000,-	5
VEFAS IKS	140 000,-	
IKA Finnmark IKS	0*	

*For IKA Finnmark IKS er det ikke innhentet egenkapital fra noen av eierkommunene og balanseført verdi er da satt til null.

Årsregnskap 2016 (s. 57) viser samme tall som eierskapsmeldingen for de overnevnte selskap.

Samtlige av overnevnte selskap har i Brønnøysundregistret oppført Loppa kommune som en av eierkommunene.

Delkonklusjon:

Årsregnskap 2016 og eierskapsmelding til Loppa kommune er konsis når det gjelder balanseført verdi for VEFIK IKS, KUSEK IKS, Ymber A/S og VEFAS IKS. IKA Finnmark IKS er det ikke innhentet egenkapital fra eierkommune og mest sannsynlig derav at det ikke

fremkommer i balansen under aksjer og andeler. Det er ikke opp til kontrollør og foreta en revisjonsfaglig vurdering og vurderinger er kun gjort ut fra åpne kilder.

d) Forslag på styremedlemmer og varamedlemmer, samt retningslinjer for utvelgelse av kandidatene samt evaluering av selskapsstyrene

Faktagrunnlag:

Selskapslovgivning, selskapsavtaler/vedtekter og føringer i eierskapsmeldingen.

Eierskapsmeldingen s.5 pkt.8 gir føringer på styresammensetning, bl.a. kompetanse, kapasitet og mangfold.

Møteutskrifter fra eierorganene for å se vedrørende evaluering av styrene.

Formannskapsprotokoller fra 2016-2018. Formannskapet er av kommunestyret delegert myndighet for å gi forslag/innsjutt til eierorganet.

Spørreskjema til eierrepresentantene.

I **Lov om interkommunale selskaper (IKS)** fremgår følgende i forhold til eierorganets rolle med hensyn til styret og styrets sammensetning i IKS:

«§ 10. Styret og styrets sammensetning

Selskapet skal ha et styre på minst tre medlemmer (...)

Styremedlemmene velges av representantskapet med de unntak som er nevnt i denne paragrafen. Representantskapet kan når som helst fjerne et styremedlem som det selv har valgt.

Representantskapet velger styrets leder og nestleder med mindre det er fastsatt i selskapsavtalen at valget foretas av styret selv.

Daglig leder eller representantskapsmedlem kan ikke være medlem av styret.

Styremedlemmene velges for to år med mindre annet er avtalt. Valgperioden kan ikke settes lengre enn til fire år.(...)»

I **aksjeloven** fremgår tilsvarende i forhold til eierorganets rolle med hensyn til styret og styrets sammensetning i aksjeselskap:

«§ 6-3. Valg av styremedlemmer

(1) Medlemmene av styret velges av generalforsamlingen, som også bestemmer om det skal velges varamedlemmer.

(2) Første ledd gjelder ikke styremedlemmer som de ansatte i selskapet skal velge etter § 6-4, eller som skal velges av bedriftsforsamlingen, hvis selskapet har bedriftsforsamling.

(3) Det kan fastsettes i vedtektene at generalforsamlingens valgrett etter første ledd skal overføres til andre. Mer enn halvdel av styrets medlemmer skal likevel velges av generalforsamlingen, hvis ikke valgretten overføres til et vedtektsfestet selskapsorgan. Valgrett kan ikke overføres til styret eller til et medlem av styret.»

Vurdering:

Selskapslovene fastsetter rammer rundt selskapsstyrene på valg og sammensetning. Både IKS- lov og Aksjeloven sier at det tilligger eierorganet å velge selskap styrene. Det er ikke lagt noe lovkrav om at eierkommunene skal utpeke kandidater til styret.

Selskapsavtalene i IKS eierskapene og Aksjonæravtale/vedtekter i aksjeselskapet Ymber A/S har fastsatt bestemmelser om styresammensetning i det respektive selskap.

Rapport fra Eierskapskontroll i Loppa kommune

Ingen av de interkommunale selskapene (IKS) har noen føringer om antall styremedlemmer utgått fra den enkelte eierkommune.

Ymber A/S har imidlertid i aksjonæravtalen kap. 4 en pasus om fordeling av styreverv oppnevnt fra den enkelte aksjonær slik det fremgår nedenfor:

«Selskapets styre skal bestå av fem aksjonærvalgte medlemmer og to varamedlemmer, henholdsvis 1. og 2. vara. (...).

Aksjonærene foreslår styrerepresentanter inn for generalforsamlingen. Styret velges blant de foreslåtte kandidatene. De to aksjonærene som ikke er representert i styret velges som varamedlemmer.

Aksjonærene er enig om at man over rimelig tid skal oppnå, at alle aksjonærene er representert i styret. Styrets kompetanse og kontinuitet må ivaretas på en fornuftig måte.»

Formannskapet har ifølge protokoller gitt innspill på styremedlemmer/varamedlemmer overfor eierorganet i Ymber A/S og VEFAS IKS. Men det fremkommer ikke om det er foretatt noen vurderinger i henhold til krav i eierskapsmeldingen.

Delkonklusjon:

Formannskapet gir innspill/forslag på kandidater til styremedlemmer/varamedlemmer for noen av selskapsstyrene. Formannskapet er delegert fullmakt jfr. eierskapsmeldingen. Kommunestyret har likevel det overordnede ansvar. Det foreligger ikke dokumentasjon på at det gjøres vurderinger i forhold til eierskapsmeldingens føringer på s.5 punkt 8, jfr. spørsmål nr. 8 i spørreskjema til eierrepresentantene.(Eierrepresentanter jfr spørreskjema er ikke kjent med eierskapsmeldingens føringer på side 5 pkt 8.)

Videre svarer eierrepresentantene jfr spørreskjema at det i liten grad foretas evaluering av selskapene sitt styre. Det er kun VEFAS IKS og Ymber A/S sin representant som opplyser at det foretas evaluering av styrene.

Har kommunestyret definert kommunens risikoprofil i forhold til sitt eierskap, og blir denne overholdt i forhold til selskapstilknytning?

a) Hvordan er kommunens risikoprofil definert i forhold til kommunens eierskap i selskaper?

Faktagrunnlag:

Kommunens risikoprofil fremgår av kommunens finansreglement, vedtatt i kommunestyret i 2010. Loppa Kommune skal ha en lav til moderat risikoprofil og det skal ikke påføres kommunen vesentlig risiko.

Kommunens Eierskapsmelding sier følgende i pkt. 3.3.3: «**Eierstrategi, motiv og formål med eierskapet kan også komme til uttrykk gjennom en eierstrategi for enkelte selskap gjennom utbytte/avkastning- og risikoprofil**». Eierskapsmeldingen fastslår ikke nærmere hva som defineres om risikoprofil.

Vurderinger:

Kontrollør kan ikke av tilgjengelig åpen dokumentasjon se at Loppa Kommune har definert/spesifisert hva eierrepresentantene skal se etter/bruke som indikatorer for risiko. For eksempel har kontrollør i overordnet analyse og plan for selskapskontroll følgende indikatorer:

- Negativ økonomisk utvikling (egenkapital, likviditet, avkastning)
- Negativ medieoppmerksomhet
- Store endringer (organisasjon, lederskifte, målsetninger, markedssituasjon)
- Uklar eller komplisert organisering av selskapet
- Rollekonflikter (for eksempel sentrale politikere i styret)
- Svak eierstyring
- Urealistiske eller uklare mål
- Politisk kritikk

En nærmere definering av begrepet risikoprofil vil ut fra kontrollør sin vurdering være et meget viktig verktøy for den enkelte eierrepresentant ute i sitt daglige virke. Dette i forhold til hva de som eierrepresentanter bør se etter, være oppmerksom på, ting som kan indikere varsel lamper.

Samtidig er det et faktum at det ved kommunens eierskap ikke hovedsakelig er profitt som er drivkraften for å gå inn i selskap, men snarere samfunnsmessige formål, eksempelvis lovpålagt renovasjon. I dette ligger at eierskapet ikke utløser finansiell risiko alene, men i tillegg tilknyttet andre risikofaktorer som organisasjon, eierstyring, lovpålagt ansvar for kvalitetsmessig tjenesteyting med videre.

En nærmere spesifisering av risikoprofil sett i lys av dette bør vurderes tatt inn i eierskapsmeldingen samt også være et sentralt tema i opplæring av de folkevalgte.

Delkonklusjon:

Loppa kommune har en lav til moderat risiko for økonomisk tap gjennom sitt eierskap i de heloffentlig eide selskap.

Risiko for tap i Ymber A/S er liten, kun innskudd aksjekapital (50.000.-) som kan gi økonomisk tap for Loppa Kommune. Ymber A/S har ingen særavtaler utover aksjonæravtalen og vedtekter.

VEFIK IKS har i 2016 mindreforbruk og regnskapet for 2017 er avsluttet i balanse. Ved eventuelt merforbruk vil Loppa kommunen være ansvarlig for inndekning av merforbruk i hht eierandel. Det samme vil gjelde i forhold til de øvrige IKS'er som inngår i kommunens eierportefølje. VEFIK IKS har det i løpet av kontrollperioden vært vesentlige organisatoriske endringer med utvidelse av antall eierkommuner uten at dette har medført noen åpenbar økning i kommunens finansielle risiko.

Loppa kommune har ikke gitt en nærmere spesifisering av risikoprofil utover finansiell risiko i kommunens eierskapsmelding, med tanke på at hovedformål med kommunens eierskap i stor grad er av samfunnsmessig karakter og ikke nødvendigvis økonomisk utvikling.

b) Hvordan sikrer kommunen seg i forhold til risiko ved eventuell dannelse av datterselskap utgått fra Interkommunale selskap kommunen har eierskap i?

Faktagrunnlag:

I Loppa kommunes økonomiplan for 2018-2021 er det lagt inn i investeringsbudsjett for 2018:

Investeringsbudsjettet 2018-2021

- ❖ Innskutt egenkapital til VEFAS IKS grunnet konkurs, Kr. 329 000 i 2018

Ifølge økonomiplanen s. 20 er denne utgiften i ovennevnte investeringsbudsjett utløst som følgekonsekvens av konkurs i VEFAS IKS's datterselskap Finnmark Biobehandling AS. Kontrollør kan ikke se av møteprotokoller fra kommunestyre/formannskap i det tidsrom datterselskapet ble opprettet at selve opprettelsen av datterselskapet har vært politisk behandlet i kommunen. Tilsvarende gjelder for representantskapet i VEFAS IKS. Kontrollør kan ikke se av selskapslovgivningen at det stilles lovkrav om slik behandling i hhv. representantskap eller kommunestyre ved opprettelse av datterselskap. Kommunestyret har imidlertid behandlet henvendelse fra representantskapet i sak PS 22/13 Revisjon av selskapsavtale VEFAS IKS, der ordlyden i selskapsavtalens § 6 endres til «Selskapets samlede lånegjeld skal ikke overstige 70 millioner kroner». Endring av lånerammen var aktualisert i forbindelse med investeringsbehov hos VEFAS IKS som følge av inntredelse i datterselskapet Finnmark Biobehandling AS.

Vurdering:

Eierskap i et interkommunalt selskap (IKS) utløser et ubegrenset ansvar for eierkommunen i henhold til eierkommunens andel i selskapet. Dersom selskapet påtar seg risiko ved eksempelvis opprettelse av datterselskap vil denne risikoen dermed pløytes tilbake til eierkommunene. I dette aktuelle tilfellet synliggjøres det ved at konkurs i VEFAS IKS's datterselskap Finnmark Biobehandling AS indirekte har utløst behov for et økt innskudd av egenkapital fra Loppa kommune til selskapet VEFAS IKS med kr. 329 000,- i 2018.

Ut fra opplysningene i datagrunnlaget ovenfor kan det se ut som opprettelse av Finnmark Biobehandling AS ikke er besluttet i morselskapets representantskap, men kun vedtatt i styret. Representantskap og kommunestyret er kun indirekte orientert via vedtak/endring av selskapsavtalen om økning i lånerammen som følge av inntredelse i datterselskapet.

Selskapsloven har så langt en kan se ingen konkrete føringer for hvilke organer som skal ha myndighet til å opprette eller gjøre inntreden i datterselskap. Det fremkommer heller ikke i kommunens eierskapsmelding noen konkrete momenter i forhold til dette. Det ligger utenfor kontrollørs mandat å foreta vurderinger om slike avgjørelser er å betrakte som så vidt prinsipielle at representantskapet uansett bør eller skal fatte avgjørelse i saker av denne karakter. Det vil likevel være opp til representantskapet og eierkommunene å ivareta den eventuelle risikoøkning en slik eierskapsutvidelse vil medføre.

Rapport fra Eierskapskontroll i Loppa kommune

For å oppnå en best mulig kontroll med dette kan en løsning være å legge inn klausuler i selskapsavtaler/eieravtaler om hvilket nivå som skal fatte beslutning om, eventuelt godkjenne slike utvidelser i eierskap.

Delkonklusjon:

Eierskap i selskap med ubegrenset ansvar (IKS) innebærer også et endret risikobilde for det respektive selskap så vel som for selskapets eierkommuner tilsvarende de forpliktelser selskapet påtar seg ved opprettelse av datterselskap. Et konkret eksempel på dette er konkursen i VEFAS IKS's datterselskap Finnmark Biobehandling AS som medførte en følgeavgift for eierkommunene i form av økt kapitalinnskudd til morselskapet VEFAS IKS. Samtidig stiller selskapslovgivningen (IKS loven) ingen konkrete krav så langt en kan se til hvilket beslutningsnivå som skal fatte vedtak eventuelt godkjenne opprettelse av datterselskap. Heller ikke kommunens eierskapsmelding har behandlet denne problemstilling særskilt.

Har kommunen et system for evaluering av sitt eierskap, herunder valg av selskapsform?

Fakta grunnlag:

Eierskapsmelding, kommunestyreprotokoller og opplysninger fra administrasjonssjef.

I intervju med administrasjonssjefen opplyses det blant annet om at det ved gjennomgangen av eierporteføljen også er naturlig å vurdere spørsmål angående videre eierskapet i det enkelte selskap. Kommunen reviderer ikke jevnlig styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av selskapene. Dette gjøres når kommunen blir gjort oppmerksom på dette og ser behovet for dette. Ved eventuelle endringer i rammeverk, eller at det fremkommer opplysninger i selskapenes årsmeldinger som vurderes viktig, så følges dette opp og ses på om disse er i tråd med kommunens overordnede strategi for selskapene. Det ligger ikke noen vedtatte føringer på valg av selskapsform, men at dette vil bli vurdert fortløpende ved årlig gjennomgang av selskapsportefølje, og ved eventuelle endrede forutsetninger i forhold til endrede behov, endrede lover og lignende.

Vurdering

Ifølge eierskapsmeldingen skal denne evalueres hvert fjerde år, og eierporteføljen årlig. Kontrollør finner ikke dokumentasjon i kommunestyreprotokoller på at eierskapsmeldingen er evaluert, dette har en naturlig sammenheng med at eierskapsmeldingen er fra 2017. Men opplysningene om eierporteføljen er fra 2015 og burde vært oppdatert før eierskapsmeldingen ble vedtatt i begynnelsen av 2017. Det fremkommer videre ikke av protokoller at styringsdokumenter jevnlig revideres eller at selskapsform er vurdert. Dette er momenter som av kontrollør er påpekt i tidligere kontroller når det gjelder manglende evalueringer av selskapsavtaler/vedtekter.

Det er eiers ansvar å sikre en selskapsform som er tilpasset selskapets formål, eierstyringsbehov, samfunnsansvar, hensynet til innsyn, markedsforhold og det aktuelle lovverket. I eierskapsmeldingens kap. 3.3, vises det til at Loppa kommune har ulike motiv for

oprettelsen av selskap og inntreden i etablerte selskapsordninger og ulike formål med sine ulike selskap og for sin eierstrategi. Dette fremkommer også i eierporteføljen under de ulike selskap.

Delkonklusjon

Loppa kommune foretar ikke jevnlig evaluering av styringsdokumenter og avtaler tilknyttet de selskap kommunen har eierskap i. Det foretas i liten grad evaluering av videre eierskap i de ulike selskap. Dette er av kontrollør også tidligere påpekt i rapporter. Kommunestyret har bestemt at selskapsporteføljen skal evalueres årlig.

Har administrasjonssjefen på plass et system for ivaretagelse av den administrative tilrettelegging for eierskapsforvaltningen?

Faktagrunnlag:

Kommunelov § 23 Administrasjonssjefen oppgaver og myndighet.

Eierskapsmeldingens definisjon av administrasjonssjefens rolle:

- *Saksbehandle og tilrettelegge*
- *Ivareta dialog mellom kommune og selskap*
- *Videreutvikle kommunens eierskapspolitikk*
- *Utarbeide eierberetninger knyttet til kommunens eierportefølje*

Møteinnkallinger og protokoller fra kommunestyre-/formannskapsmøter i perioden 2016 til kontrolltidspunkt. Samt svarbrev fra Loppa kommune vedrørende forespørsel fra kontrollør på følgende dokumentasjon:

- Møteinnkallinger/protokoller fra selskap.
- Selskapsvedtekter/avtaler.

Om forsvarlig tilrettelegging for den politiske eierstyringen av selskapene opplyser administrasjonssjef at det ikke er noen uavklarte forhold med hensyn til administrasjonssjefens oppgaver og ansvar i forbindelse med kommunens eierstyring. Administrasjonssjefen viser til kommunestyrets eierskapsmelding i forhold til hvilke oppgaver hun er tillagt.

Det opplyses videre at hun besitter verv som styremedlem i IKA Finnmark IKS. Og i eierskapsmeldingen er hun også ført opp som daglig leder i Loppa Boligstiftelse. Administrasjonssjefen nevner spesielt årshjulet i meldingen som beskriver milepæler for ulike oppgaver innen eierstyringen, og dermed er styrende også for den administrative tilretteleggingen. Administrasjonssjefen viser til at arbeidet med eierskapsmeldingen ble slutført og vedtatt våren 2017, og opplyser at eierskapsmeldingens ulike aspekter ikke er fullt ut implementert ennå, men det jobbes kontinuerlig administrativt for å få alt på plass. Spesielt nevnes her plan for rapportering fra eierrepresentantene til kommunestyre/formannskap, årlige eierberetninger til kommunestyret og evaluering av selskapsportefølje. Administrasjonssjefen opplyser at arkivplan er på plass.

Vurdering:

Kommuneloven § 23. 2 sier følgende: *«Administrasjonssjefen skal påse at de saker som legges fram for folkevalgte organer, er forsvarlig utredet, og at vedtak blir iverksatt. Administrasjonssjefen skal sørge for at administrasjonen drives i samsvar med lover, forskrifter og overordnede instruksjoner, og at den er gjenstand for betryggende kontroll.»*

Kontrollør har ved gjennomgang av innkallinger og protokoller fra kommunestyret og formannskap merket seg følgende: Saksfremleggene gir til dels liten/ingen opplysninger om hvem som har utredet saken. Det bør i saksfremleggene fremkomme tydelig at saken har vært underlagt administrasjonssjefens vurderinger og at det er administrasjonssjefen sin innstilling som legges fram for folkevalgte organer. Det er i all hovedsak funnet dokumentasjon på de opplysninger som administrasjonssjefen sier i intervjuet. Det jobbes kontinuerlig administrativt for å få den administrative tilretteleggingen i eierskapsforvaltningen implementert i organisasjonen.

Delkonklusjon:

Kommuneloven gir de lovmessige føringer på administrasjonssjefens roller og oppgaver generelt. Eierskapsmeldingen er styringsdokument og gir føringer på administrasjonssjefens oppgaver og roller i eierskapsforvaltningen, og er i all hovedsak ivaretatt.

Administrasjonssjefen jobber med implementeringen av eierskapsmeldingen, og system for ivaretagelse av den administrative tilrettelegging for eierskapsforvaltningen. Spesielt nevnes her plan for rapportering fra eierrepresentantene til kommunestyre/formannskap, årlige eierberetninger til kommunestyret og evaluering av selskapsportefølje.

Underproblemstilling: Synes rutinene å være tilfredsstillende, og blir de fulgt?

Sørger kommunen for relevant opplæring av sine eierrepresentanter og andre som har tilknytning til eierstyringen?

Fakta grunnlag:

Loppa kommune har i sin eierskapsmelding lagt opp til å gjennomføre folkevalgtopplæring hvert 4. år etter valget. Administrasjonssjefen opplyste at det som en del av Loppa Kommune sitt folkevalgprogram i regi av KS etter siste valg er blitt gjennomført folkevalgtopplæring hvor også gjennomgang av roller og ansvar ble tatt opp. Også eierrepresentantene har i sin tilbakemelding opplyst at det er blitt gjennomført folkevalgtopplæring. En av eierrepresentantene opplyste at det *«kunne vært ønskelig med eget kurs/møte for eierrepresentantene der rapporteringsrutiner m.m. ble gjennomgått.»* Opplysninger gitt i spørreskjema til eierrepresentantene bekrefter videre deltakelse på et eierseminar den 8.12.16. På Loppa kommunes hjemmeside ligger også et eget nettsted for folkevalgte hvor også KS sine sider for folkevalgte er presentert.

Vurdering:

Loppa kommune har i begynnelsen av valgperioden gjennomført folkevalgtopplæring hvor også eierskapsforvaltning har vært tema. Dette er i tråd med eierskapsmeldingen som sier at det skal gjennomføres slik opplæring hvert 4. år etter valget. Samtidig er dette også i tråd med KS anbefalinger for eierstyring og selskapsledelse. Imidlertid kan det i tillegg være behov for eget kurs/møte med kommunens eierrepresentanter og andre sentrale aktører som er involvert i eierstyringen hvor rapporteringsrutiner blir gjennomgått. Tilbakemeldingen fra flere av eierrepresentantene indikerer behov for ytterligere informasjon vedrørende rapportering og oppfølging til politisk nivå.

Delkonklusjon:

Loppa kommune sørger meget godt for opplæring og tilgjengelige opplysninger for sine eierskapsutøvere. Det er likevel et forbedrings potensiale på området rundt risiko og eierrepresentantenes rapportering til kommunestyret/formannskapet.

Hvilken kommunikasjon skal det være mellom det enkelte selskap og kommunen/kommunestyret/formannskapet?

Faktagrunnlag:

Lovverk, selskapsavtale og eierskapsmelding.

Administrasjonssjefen opplyste ved intervju at hun ikke kan erindre at det har vært avholdt eiermøter med selskapene foruten VEFAS IKS, senest i forbindelse med konkurs i datterselskapet Finnmark Biobehandling AS. Eierrepresentantene var representert ved eiermøter med VEFAS IKS.

Gjennomgang av kommunestyreprotokoller fra 2016 til mars 2018 viser kun to referatsaker angående protokoll fra representantskapsmøter. Henholdsvis VEFAS IKS 2017, sak 14/17 og sak 14/18 protokoll fra ekstraordinær generalforsamling i Ymber A/S.

Vurderinger:

I eierskapsmeldingen fremkommer det at eierne kan ha behov for å diskutere saker med selskapene i forkant av møter i det utøvende eierorgan. Eiermøter er en uformell arena for avklaring, samordning og informasjonsutveksling.

For å bidra til god eierstyring og kommunikasjon med selskapene bør kommunen invitere til at slike eiermøter blir avholdt med selskapene slik at det blir god informasjonsutveksling og samordning mellom kommunen og selskapet.

Eierskapsmeldingen kap 3.2.1. Slike eiermøter er uformelle møter mellom representanter fra eierkommunene, styret og daglig leder for selskapet.

Delkonklusjon:

Hovedlinjen av kommunikasjon er delegert til formannskapet, og kommunestyret har kun til behandling saker som er pålagt gjennom selskapslov. Selskapene sender i liten grad innkallinger og møteutskrifter til eierkommunen, samt at kommunen ikke etterspør denne type dokumentasjon fra selskapene.

Hvilket system har kommunen for å sikre folkevalgt innflytelse i prinsipielle saker som skal behandles i de respektive eierorganer?

Fakta grunnlag:

Selskapslovgivning og vedtekter/avtaler.
Eierskapsmeldingen.

Vurdering:

Med få unntak stiller Lov om interkommunale selskap og Aksjeloven ingen krav til kommunestyrebehandling av saker som skal til behandling i eierorganene.

Den enkelte eierrepresentant har ifølge eierskapsmeldingen kap. 3.4.5 et selvstendig ansvar for å holde seg orientert om kommunestyrets holdning i saker som er til behandling i det utøvende eierorgan. Samtidig har kommunestyret gjennom eierskapsmeldingen kap. 3.4.2 delegert til formannskapet å ta stilling i enkeltsaker av prinsipiell eller stor betydning, når eierrepresentantene har behov for dette.

Kommunestyret selv har dermed i prinsippet kun til behandling saker hvor selskapslovene eller andre lover pålegger kommunestyrebehandling, for eksempel saker vedrørende selskapsavtaler/vedtekter, valg av eierrepresentanter og godkjenning av lånerammer for selskaper der dette er aktuelt. **Alle andre prinsipielle saker er tillagt formannskapet eller den enkelte eierrepresentant å vurdere.**

Kommunestyret kan når ikke annet følger av lov delegere oppgaver til formannskapet. IKS-Loven sier at det er kommunestyret som skal velge representanter til eierselskapene. Kommunelov har videre føringer på at på at kontrollutvalget skal rapportere til kommunestyret angående påse ansvar overfor revisjonsordningen.

Delkonklusjon:

Kommunen har gjennom eierskapsmeldingen fastsatt et overordnet system for sin eierstyring.

Hvordan dette systemet gjennomføres i praksis for å sikre folkevalgt innflytelse i prinsipielle saker har fra kontrollør sin side vært vanskelig og etterprøve. Det kan se ut som at det mangler et system for å sikre at kommunen fanger opp slike saker. Prinsipielle saker er behandlet i folkevalgt organ, men denne type saker som for eksempel økning i lånerammer, selskapsutvidelser og lignende er naturlig at det blir oversendt fra selskapene selv til politisk behandling. Og det er kun slike saker kontrollør finner dokumentasjon på.

Problemstilling 2: Hvordan utøves kommunes eierinteresser?

Hvordan ivaretar eierrepresentantene sin rolle i forhold til de fastsatte rammer og rutiner?

a) Deltakelse på møter i eierorganet?

Fakta grunnlag:

Møteutskifter fra eierorganene avholdt i kontrollperioden viser at eierrepresentantene deltar i varierende grad. I noen av selskapene har det vært 100 prosent deltakelse, mens i noen selskap har deltakelsen vært null.

Vurdering:

Det vurderes som uheldig at noen av selskapene ikke blir ivaretatt i tilstrekkelig grad av kommunestyrets eierrepresentanter. På den ene siden betyr dette at kommunens eieroppfølging reduseres tilsvarende, og på den andre siden kan det innebære at dette også går ut over møteavviklingen i selskapets eierorgan ved stort forfall.

Delkonklusjon:

Eierrepresentantene for Loppa kommune deltar i varierende grad i eierorganet for de respektive selskap. I noen av selskapene har det vært 100 prosent deltakelse, mens i noen selskap har deltakelsen vært null i perioden 2016 og frem til kontrolltidspunktet i april 2018.

b) Forsikre seg om kommunestyrets/formannskapets holdning i saker som ligger til behandling?

Fakta grunnlag:

Protokoller fra kommunestyre- og formannskapsmøter:

Formannskapet er gitt delegert myndighet av kommunestyret til å instruere eierrepresentantene i enkeltsaker av prinsipiell eller stor betydning. I tillegg er formannskapet tillagt ansvaret for å forestå nødvendige politiske avklaringer i forkant av møter i eierorganene, når eierrepresentantene har behov for dette. Det fremgår ikke av protokoller fra formannskap i løpet av kontrollperioden at slike saker har vært til behandling. Kommunestyret har selv behandlet saker hvor dette er pålagt gjennom selskapslov.

Eierskapsmeldingen:

I eierskapsmeldingen fremkommer det at *«eierrepresentantene skal ivareta kommunens eierinteresser innenfor de rammer som fremgår av eierskapsmeldingen, samt andre føringer som er vedtatt av kommunestyret/formannskap. Den enkelte representant i eierorganene har et selvstendig ansvar for å innhente informasjon og avklare kommunens formål og strategier knyttet til det respektive selskapets virksomhet, for å kunne ivareta rollen som eierrepresentant på en tilfredsstillende måte.»* (...) *«Den politiske debatten og vedtak om hvordan Loppa kommune skal utøve sitt eierskap, skal skje i kommunestyret/formannskap.»*

Rapport fra Eierskapskontroll i Loppa kommune

Når det er fattet vedtak, binder dette kommunens eierrepresentant(er) til å stemme i henhold til vedtaket.»

Spørreskjema til eierrepresentantene:

Eierrepresentantene opplyste i besvart spørreskjema at det ikke er gitt spesielle fullmakter/føringer fra kommunestyre/formannskap utover det som står beskrevet i eierskapsmeldingen.

Vurderinger:

Graden av aktiv eierskapsutøvelse og representativitet vil naturlig nok avhenge av den eller de som representerer kommunestyret i det utøvende eierorganet for eksempel:

Er godt orientert om kommunestyrets/formannskapets holdning i de ulike saker som ligger til behandling i eierorganet, eventuelt gjennom særskilt instruks fra kommunestyret i aktuelle saker.

Kontrollør har ikke funnet dokumentasjon på at det har vært slike saker til behandling i formannskapet. Årsaken til dette kan være at det ikke har vært saker av en slik karakter til behandling i eierorganene, eller at eierrepresentanter ikke har sett behov for prinsipiell avklaring. På den annen side kan det være årsakssammenhenger på systemnivå i eierskapsforvaltningen, for eksempel mangelfull informasjon til eierrepresentantene om de ulike roller i forvaltningshierarkiet.

Er godt orientert om overordnede rammer for eierskapsutøvelsen gitt gjennom selskapslov, selskapsavtale/vedtekter eller av kommunestyret gjennom sin eierskapsmelding eller på annen måte.

Eierskapsmeldingen beskriver oppgaver og ansvar til eierrepresentantene. Innholdet i eierskapsmeldingen virker kjent for eierrepresentantene ut fra svar i spørreskjema. I utgangspunktet har eierrepresentantene «Blanko- fullmakt». At eierrepresentantene forsikrer seg om kommunestyrets og formannskapets holdning i saker som ligger til behandling blir derfor særlig viktig.

Representativiteten i forhold til kommunestyret vil avhenge av at kommunestyret faktisk er gjort kjent med og gitt anledning til å ta stilling i aktuelle saker i forkant av møter i respektive eierorgan. Med andre ord hvilken toveis kommunikasjon det er mellom selskap/eierrepresentanter og kommunestyret, og kommunestyrets faktiske engasjement i aktuelle saker.

Kontrollør kan ikke finne dokumentasjon som synliggjør hvordan eierrepresentantene forsikrer seg om kommunestyrets/ formannskapets holdning i saker som ligger til behandling

Delkonklusjon:

Eierrepresentantene opplyste i besvart spørreskjema at det ikke er gitt spesielle fullmakter/føringer fra kommunestyre/formannskap utover det som står beskrevet i eierskapsmeldingen. Eierrepresentantene har ut i fra eierskapsmeldingen et selvstendig ansvar for å innhente opplysninger og avklare kommunens mål og strategier knyttet til selskapenes virksomhet.

Rapport fra Eierskapskontroll i Loppa kommune

Formannskapet er gitt delegert myndighet til å instruere eierrepresentantene i saker av prinsipiell karakter eller av stor viktighet som er til behandling i eierorganene. Det er imidlertid opp til den enkelte eierrepresentant å be om en slik behandling.

Det fremgår ikke av protokoller fra formannskap i løpet av kontrollperioden at slike saker har vært til behandling.

c) Kommunikasjon med kommunestyret/formannskapet om saker som allerede er behandlet og andre forhold i selskapene?

Faktagrunnlag:

Kommunestyret har i eierskapsmeldingens årshjul sagt at eierrepresentantene skal rapportere til formannskap/kommunestyret om de respektive selskap som en del av den politiske eierstyringen. En slik rapportering skal gjennomføres etter egen plan, og målet er at alle selskapene skal gjennomgå minimum en gang i løpet av valgperioden.

Det fremgår ikke av protokoller fra formannskapsmøter/kommunestyremøter at en slik rapportering har funnet sted i løpet av kontrollperioden.

Administrasjonssjefen opplyser i intervju at plan for rapportering ikke er utarbeidet, men at dette vil bli ivaretatt i den videre implementeringen av eierskapsmeldingen.

Vurdering:

Kontrollør kan ikke se at kommunen har fått på plass en plan for rapportering fra eierrepresentantene til formannskap/kommunestyret slik det er fastslått i kommunestyrets eierskapsmelding. Ifølge administrasjonssjefen jobbes det med å få satt dette i system som ledd i implementeringen av eierskapsmeldingen. Hun bekrefter at rapportering fra eierrepresentantene hittil ikke har vært praktisert til formannskap/kommunestyre.

Delkonklusjon:

Kommunen har ikke på plass plan for rapportering fra eierrepresentanter til formannskap/kommunestyret slik bestemt i kommunestyrets eierskapsmelding. I følge administrasjonssjefen vil dette bli ivaretatt i den videre implementering av eierskapsmeldingen.

Underproblemstilling: Er det i samsvar med KS eierforums anbefalinger for eierstyring?

Faktagrunnlag:

Funn i forbindelse med spørsmålene 1-10 ovenfor vil danne vurderingsgrunnlag for denne problemsstillingen.

Vurderinger:

Denne problemstillingen er gjennomgående kriterier i rapporten, med bakgrunn i at kommunestyret spesielt har nevnt KS eierforums 21 anbefalinger for god eierstyring, selskapsledelse og kontroll som grunnlag for sin eierskapsmelding.

Det registreres av kontrollør at enkelte styremedlemmer i selskaper også har sentrale roller i kommuneadministrasjonen, noe som åpner for habilitetsvurderinger. Forvaltningsloven kap. 6 Habilitetsvurdering/roller: Administrasjonssjefen innehar verv og roller, både som styremedlem i IKA Finnmark IKS og daglig leder av Loppa boligstiftelse, noe som kan utløse habilitetskonflikter i forhold til samtidig rolle som administrasjonssjef. I slike situasjoner må dette løses ved å få personer utenfor Loppa kommunes administrasjon til å utøve administrasjonssjefens rolle, eksempelvis administrasjonssjef i annen kommune.

Delkonklusjon:

Totalvurdering er at intensjonene i eierstyringen i all hovedsak er i samsvar med KS sine anbefalinger. KS eierforums anbefaling nr. 15 som sier at ordfører og administrasjonssjef bør ikke sitte i selskapsstyrene er ikke nærmere vurdert i rapporten

Underproblemstilling: Sikrer kommunen at lovpålagte oppgaver utført av kommunal eide selskap er i henhold til lov og forskrifter på bl.a. VAR-området og revisjon?

Hvordan ivaretar kommunen sitt overordnede ansvar for lovpålagte oppgaver som er satt ut til å betjenes av et selskap?

a) Innen VAR-området?

Faktagrunnlag:

Saksdokumenter til formannskap og kommunestyre vedrørende forkalkyle.
Intervju med administrasjonssjefen
Regnskapsnote om VAR område på selvkost i årsregnskap for 2016 og 2017 (etterkalkulasjon).
Revisorbrev.
Revisors beretning.
Forespørsel til kommunerevisor og svarbrev av 30.1.2018

Administrasjonssjefen opplyser i intervju at kommunen sender oversikt over antall avfallsdunker til renovasjonsselskapet. Hun opplyser videre at kommunen mottar tilfredsstillende tallmateriale fra selskapet som beregningsgrunnlag for renovasjonsavgift. Kommunen deltar ifølge administrasjonssjefen i driftsmøter med selskapet.

Vurderinger:

Loppa kommune har etter kontrollørs vurdering en tett oppfølging av VEFAS IKS og holder seg godt informert om den lovpålagte tjenesteutøvelse selskapet utfører innenfor kommunens ansvarsområde.

Kommunen mottar ifølge administrasjonssjef tilfredsstillende dokumentasjon fra selskapet på beregningsgrunnlag til kommunens beregning av gebyrregulativ etter selvkostprinsippet. I tillegg holdes kommunen orientert om tjenestevolumet som betjenes i kommunen.

Det er ikke mottatt noen merknader fra kommunerevisjonens side i forhold til kommunens forvaltning av de lovpålagte renovasjonstjenestene, herunder ivaretagelse av selvkostprinsippet.

Det har ikke vært gjennomført forvaltningsrevisjon av VAR-området i Loppa kommune siden 2006. Kontrollør har ikke mandat til å foreta revisjonsfaglige vurderinger og derav vil det i vurderinger kun sees på prinsipper sett i lys av kommunens overordnede ansvar for å påse at lovpålagt renovasjonstjeneste ivaretas av selskapet. Det presiseres derfor at spørsmål om tjenestekvalitet og lov og retningslinjer for beregningsgrunnlag ikke er med i vurderingen.

På bakgrunn av opplysningene ovenfor vurderes kommunen å ha et tilfredsstillende system for å ivareta sitt overordnede ansvar for den lovpålagte renovasjonstjeneste selskapet utøver på kommunens vegne.

Delkonklusjon:

Loppa kommune har ifølge administrasjonssjef god kontroll med den lovpålagte renovasjonstjenesten som VEFAS IKS utfører på kommunens vegne. Kommunen ivaretar sitt overordnede ansvar ved å holde seg orientert om tjenesteutøvelsen gjennom deltakelse i driftsmøter og relevant skriftlig dokumentasjon fra selskapet.

Det konkluderes med at kommunen har utarbeidet forkalkyler for selvkost, og dette legges frem for kommunestyret ved rullering av økonomiplan.

Det er utarbeidet etterkalkyler som legges frem for kommunestyret ved behandling av kommunens årsregnskap.

Kontrollør har ikke vurdert:

- *Om det utarbeides forkalkyler i tråd med retningslinjene (H-3/14)*
- *om det inkluderes andre inntekter og alternativkost for rentetap i gebyrgrunnlaget*
- *om det gjøres/-er gjort eksplisitt vedtak om full kostnadsdekning innenfor renovasjonstjenestens selvkostområde*
-

b) Innen revisjonsområdet?

Fakta grunnlag:

Kontrollutvalgets årsmelding for 2016-2017

Engasjementsbrev

Intervju med administrasjonssjefen

Vurderinger:

VEFIK IKS utgjør Loppa kommunes lovpålagte revisjonsordning jfr. kommunelovens bestemmelser. Kommunen ivaretar sitt overordnede ansvar for lovpålagte revisjonstjenester som er satt ut til å betjenes av VEFIK IKS på følgende måte:

Kontrollutvalget har på vegne av kommunestyret det løpende påse ansvaret med VEFIK IKS som revisjonsordning for Loppa kommune.

Rapportering til kommunestyret fra kontrollutvalget vedrørende sitt påse ansvar overfor revisjonsordningen foregår i all hovedsak gjennom årsmeldingen. Dersom det i løpende kontroll oppstår situasjoner som gjør det nødvendig gis en direkte rapportering opp til kommunestyret. Det er for kontrollør ikke kjent/funnet dokumentasjon på at dette har vært aktuelt i kontrollperioden.

Kommunen mottar i begynnelsen av hver valgperiode engasjementsbrev fra VEFIK IKS hvor selskapet synliggjør sitt samlede oppdrag for kommunen.

Delkonklusjon:

Kommunestyret ivaretar sitt lovpålagte ansvar for forsvarlig revisjonsordning gjennom kontrollutvalgets påse ansvar jfr. kommunelovens bestemmelser og tilhørende kontrollutvalgsforskrift. Kontrollutvalget rapporterer eventuelle avvik i ordningen direkte til kommunestyret. Det er i kontrollperioden ikke funnet grunnlag for å rapportere avvik vedrørende levering av revisjonstjenester.

Konklusjoner

Hovedkonklusjon

Intensjonene i eierstyringen samsvarer i all hovedsak med rammeverket og anbefalingene fra KS eierforum. Kommunens eierskapsmelding er på plass som overordnet rammeverk for aktiv eierstyring. Det er ingen indikasjoner på at kommunen ikke ivaretar sitt overordnede ansvar for at lovpålagte oppgaver utført av kommunalt eide selskap er i henhold til lov og forskrift.

Kommunen har et forbedrings potensial i etterlevelsen av rammeverket.

Dette gjelder særlig:

- Bevisst holdning til formålet med eierskap i det enkelte selskap i forhold til risikobilde. Det gjelder særlig ved eierskap i selskap med ubegrenset ansvar (IKS), og potensiell risiko som utløses ved selskapsutvidelse/datterselskap. Som en illustrasjon vises til funn vedrørende rapportens spørsmål «*Hvordan sikrer kommunen seg i forhold til risiko ved eventuell dannelse av datterselskap utgått fra interkommunale selskap kommunen har eierskap i?*»
- Plan for rapportering fra eierrepresentanter mangler
- Årlige eierberetninger fra administrasjonssjef mangler

- Årlig evaluering av selskapsportefølje mangler, herunder evaluering av videre eierskap i de ulike selskap

Delkonklusjoner

Problemstilling 1: Fører kommunen kontroll med sine eierinteresser?

**Hvilket rammeverk følger Loppa kommune for ivaretagelse av sitt eierskap?
Har kommunen etablert rutiner for oppfølging og evaluering av sine eierinteresser i selskaper?**

Delkonklusjon:

Loppa kommune har i 2017 vedtatt en eierskapsmelding med overordnede rammer og strategier som rammeverk for forvaltning av sitt eierskap i selskap. Eierskapsmeldingen har satt KS eierforums anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll av kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper som standard ved fastsettelsen av de overordnede prinsippene for eierstyringen.

Eierporteføljen er ikke rullert årlig slik det er bestemt i eierskapsmeldingen.

Har kommunestyret oppfylt sine forpliktelser i forhold til selskapslover og/eller selskapsavtaler?

Vedrørende selskapsavtaler og ved endringer av disse i kontrollperioden?

Delkonklusjon

Vedrørende selskapsavtaler og ved endringer av disse i kontrollperioden er det dokumentert at det foreligger henholdsvis selskapsavtaler og aksjonæraftale med vedtekter for samtlige heloffentlig eide selskap som inngår i kommunens eierportefølje.

Kommunestyret har i kontrollperioden lovmessig behandlet påkommende vedtektsendringer og endringer i selskapsavtaler, herunder godkjenning av utvidelse i ett av selskapene.

Valg av kommunestyrets representanter/fullmektiger til eierorgan:

Delkonklusjon:

Kommunestyret har i tråd med selskapslovene valgt eierrepresentanter og vararepresentanter til alle heloffentlig eide selskap i sin eierportefølje.

c) Balanseføring i kommuneregnskapet av innskutt egenkapital:

Delkonklusjon:

Årsregnskap 2016 og eierskapsmelding til Loppa Kommune er konsis når det gjelder balanseført verdi for VEFIK IKS, KUSEK IKS, Ymber A/S og VEFAS IKS. IKA Finnmark IKS er det

ikke innhentet egenkapital fra eierkommune og mest sannsynlig derav at det ikke fremkommer i balansen under aksjer og andeler. Det er ikke opp til kontrollør og foreta en revisjonsfaglig vurdering og vurderinger er kun gjort ut fra åpne kilder.

d) Forslag på styremedlemmer og varamedlemmer, samt retningslinjer for utvelgelse av kandidatene samt evaluering av selskapsstyrene:

Delkonklusjon:

Formannskapet gir innspill/forslag på kandidater til styremedlemmer/varamedlemmer for noen av selskapsstyrene. Formannskapet er delegert fullmakt jfr eierskapsmeldingen. Kommunestyret har likevel det overordnede ansvar. Det foreligger ikke dokumentasjon på at det gjøres vurderinger i forhold til eierskapsmeldingens føringer på s.5 punkt 8, jfr. spørsmål nr. 8 i spørreskjema til eierrepresentantene. (Eierrepresentanter jfr spørreskjema er ikke kjent med eierskapsmeldingens føringer på side 5 pkt 8.)

Videre svarer eierrepresentantene jfr. spørreskjema at det i liten grad foretas evaluering av selskapene sitt styre. Det er kun VEFAS IKS og Ymber A/S sin representant som opplyser at det foretas evaluering av styrene.

Har kommunestyret definert kommunens risikoprofil i forhold til sitt eierskap, og blir denne overholdt i forhold til selskapstilknytning?

a) Hvordan er kommunens risikoprofil definert i forhold til kommunens eierskap i selskaper?

Delkonklusjon:

Loppa kommune har en lav til moderat risiko for økonomisk tap gjennom sitt eierskap i de heloffentlig eide selskap.

Risiko for tap i Ymber A/S er liten, kun innskudd aksjekapital (50.000.-) som kan gi økonomisk tap for Loppa Kommune. Ymber A/S har ingen særavtaler utover aksjonæravtalen og vedtekter.

VEFIK IKS har i 2016 mindreforbruk og regnskapet for 2017 er avsluttet i balanse. Ved eventuelt merforbruk vil Loppa kommunen være ansvarlig for inndekning av merforbruk i hht eierandel. Det samme vil gjelde i forhold til de øvrige IKS'er som inngår i kommunens eierportefølje. VEFIK IKS har det i løpet av kontrollperioden vært vesentlige organisatoriske endringer med utvidelse av antall eierkommuner uten at dette har medført noen åpenbar økning i kommunens finansielle risiko.

Loppa kommune har ikke gitt en nærmere spesifisering av risikoprofil utover finansiell risiko i kommunens eierskapsmelding, med tanke på at hovedformål med kommunens eierskap i stor grad er av samfunnsmessig karakter og ikke nødvendigvis økonomisk utvikling.

b) Hvordan sikrer kommunen seg i forhold til risiko ved eventuell dannelse av datterselskap utgått fra Interkommunale selskap kommunen har eierskap i?

Delkonklusjon:

Eierskap i selskap med ubegrenset ansvar (IKS) innebærer også et endret risikobilde for det respektive selskap så vel som for selskapets eierkommuner tilsvarende de forpliktelser selskapet påtar seg ved opprettelse av datterselskap. Et konkret eksempel på dette er konkursen i VEFAS IKS's datterselskap Finnmark Biobehandling AS som medførte en følgeutgift for eierkommunene i form av økt kapitalinnskudd til morselskapet VEFAS IKS. Samtidig stiller selskapslovgivningen (IKS loven) ingen konkrete krav så langt en kan se til hvilket beslutningsnivå som skal fatte vedtak eventuelt godkjenne opprettelse av datterselskap. Heller ikke kommunens eierskapsmelding har behandlet denne problemstilling særskilt.

Har kommunen et system for evaluering av sitt eierskap, herunder valg av selskapsform?

Delkonklusjon

Loppa kommune foretar ikke jevnlig evaluering av styringsdokumenter og avtaler tilknyttet de selskap kommunen har eierskap i. Det foretas i liten grad evaluering av videre eierskap i de ulike selskap. Dette er av kontrollør også tidligere påpekt i rapporter. Kommunestyret har bestemt at selskapsporteføljen skal evalueres årlig.

Har administrasjonssjefen på plass et system for ivaretagelse av den administrative tilrettelegging for eierskapsforvaltningen?

Delkonklusjon:

Kommuneloven gir de lovmessige føringer på administrasjonssjefens roller og oppgaver generelt. Eierskapsmeldingen er styringsdokument og gir føringer på administrasjonssjefens oppgaver og roller i eierskapsforvaltningen, og er i all hovedsak ivaretatt.

Administrasjonssjefen jobber med implementeringen av eierskapsmeldingen, og system for ivaretagelse av den administrative tilrettelegging for eierskapsforvaltningen. Spesielt nevnes her plan for rapportering fra eierrepresentantene til kommunestyre/formannskap, årlige eierberetninger til kommunestyret og evaluering av selskapsportefølge.

Underproblemstilling: Synes rutinene å være tilfredsstillende, og blir de fulgt?

Sørger kommunen for relevant opplæring av sine eierrepresentanter og andre som har tilknytning til eierstyringen?

Delkonklusjon:

Loppa kommune sørger meget godt for opplæring og tilgjengelige opplysninger for sine eierskapsutøvere. Det er likevel et forbedrings potensiale på området rundt risiko og eierrepresentantenes rapportering til kommunestyret/formannskapet.

Hvilken kommunikasjon skal det være mellom det enkelte selskap og kommunen/kommunestyret/formannskapet?

Delkonklusjon:

Hovedlinjen av kommunikasjon er delegert til formannskapet, og kommunestyret har kun til behandling saker som er pålagt gjennom selskapslov. Selskapene sender i liten grad innkallinger og møteutskrifter til eierkommunen, samt at kommunen ikke etterspør denne type dokumentasjon fra selskapene.

Hvilket system har kommunen for å sikre folkevalgt innflytelse i prinsipielle saker som skal behandles i de respektive eierorganer?

Delkonklusjon:

Kommunen har gjennom eierskapsmeldingen fastsatt et overordnet system for sin eierstyring. Hvordan dette systemet gjennomføres i praksis for å sikre folkevalgt innflytelse i prinsipielle saker har fra kontrollør sin side vært vanskelig å etter prøve. Det kan se ut som at det mangler et system for å sikre at kommunen fanger opp slike saker. Prinsipielle saker er behandlet i folkevalgt organ, men denne type saker som for eksempel økning i lånerammer, selskapsutvidelser og lignende er naturlig at det blir oversendt fra selskapene selv til politisk behandling. Og det er kun slike saker kontrollør finner dokumentasjon på.

Problemstilling 2: Hvordan utøves kommunes eierinteresser?

Hvordan ivaretar eierrepresentantene sin rolle i forhold til de fastsatte rammer og rutiner?

a) Deltakelse på møter i eierorganet?

Delkonklusjon:

Eierrepresentantene for Loppa kommune deltar i varierende grad i eierorganet for de respektive selskap. I noen av selskapene har det vært 100 prosent deltakelse, mens i noen selskap har deltakelsen vært null i perioden 2016 og frem til kontrolltidspunktet i april 2018.

b) Forsikre seg om kommunestyrets/formannskapets holdning i saker som ligger til behandling?

Delkonklusjon:

Eierrepresentantene opplyste i besvart spørreskjema at det ikke er gitt spesielle fullmakter/føringer fra kommunestyre/formannskap utover det som står beskrevet i

Rapport fra Eierskapskontroll i Loppa kommune

eierskapsmeldingen. Eierrepresentantene har ut i fra eierskapsmeldingen et selvstendig ansvar for å innhente opplysninger og avklare kommunens mål og strategier knyttet til selskapenes virksomhet.

Formannskapet er gitt delegert myndighet til å instruere eierrepresentantene i saker av prinsipiell karakter eller av stor viktighet som er til behandling i eierorganene. Det er imidlertid opp til den enkelte eierrepresentant å be om en slik behandling.

Det fremgår ikke av protokoller fra formannskap i løpet av kontrollperioden at slike saker har vært til behandling.

c) Kommunikasjon med kommunestyret/formannskapet om saker som allerede er behandlet og andre forhold i selskapene?

Delkonklusjon:

Kommunen har ikke på plass plan for rapportering fra eierrepresentanter til formannskap/kommunestyret slik bestemt i kommunestyrets eierskapsmelding. I følge administrasjonssjefen vil dette bli ivaretatt i den videre implementering av eierskapsmeldingen.

Underproblemsstilling: Er det i samsvar med KS eierforums anbefalinger for eierstyring?

Delkonklusjon:

Totalvurdering er at intensjonene i eierstyringen i all hovedsak er i samsvar med KS sine anbefalinger. KS eierforums anbefaling nr. 15 som sier at ordfører og administrasjonssjef bør ikke sitte i selskapsstyrene er ikke nærmere vurdert i rapporten

Underproblemstilling: Sikrer kommunen at lovpålagte oppgaver utført av kommunal eide selskap er i henhold til lov og forskrifter på bl.a. VAR-området og revisjon?

Hvordan ivaretar kommunen sitt overordnede ansvar for lovpålagte oppgaver som er satt ut til å betjenes av et selskap?

a) Innen VAR-området?

Delkonklusjon:

Loppa kommune har ifølge administrasjonssjef god kontroll med den lovpålagte renovasjonstjenesten som VEFAS IKS utfører på kommunens vegne. Kommunen ivaretar sitt overordnede ansvar ved å holde seg orientert om tjenesteutøvelsen gjennom deltakelse i driftsmøter og relevant skriftlig dokumentasjon fra selskapet.

Rapport fra Eierskapskontroll i Loppa kommune

Det konkluderes med at kommunen har utarbeidet forkalkyler for selvkost, og dette legges frem for kommunestyret ved rullering av økonomiplan.

Det er utarbeidet etterkalkyler som legges frem for kommunestyret ved behandling av kommunens årsregnskap.

Kontrollør har ikke vurdert:

- *om det utarbeides forkalkyler i tråd med retningslinjene (H-3/14)*
- *om det inkluderes andre inntekter og alternativkost for rentetap i gebyrgrunnlaget*
- *om det gjøres-/er gjort eksplisitt vedtak om full kostnadsdekning innenfor renovasjonstjenestens selvkostområde*

b) Innen revisjonsområdet?

Delkonklusjon:

Kommunestyret ivaretar sitt lovpålagte ansvar for forsvarlig revisjonsordning gjennom kontrollutvalgets påse ansvar jfr. kommunelovens bestemmelser og tilhørende kontrollutvalgsforskrift. Kontrollutvalget rapporterer eventuelle avvik i ordningen direkte til kommunestyret. Det er i kontrollperioden ikke funnet grunnlag for å rapportere avvik vedrørende levering av revisjonstjenester.

Anbefalinger

Kommunestyret har vedtatt eierskapsmelding, med strategibeskrivelser og selskapsportefølje. Etter kontrollørs vurdering har Loppa kommune utarbeidet et meget anvendelig plandokument gjennom eierskapsmeldingen.

Sett i lys av det foreliggende rammeverk gjengis nedenfor de viktigste funn i eierskapskontrollen og kontrollørs tilhørende anbefalinger:

- *Eierskapsmeldingen er operasjonell, men mangler nærmere plan for oppfølging, rapportering og nærmere beskrivelse av risikoprofil samt oppdatering. Kontrollør kan ikke av tilgjengelig åpen dokumentasjon se at Loppa Kommune har definert/spesifisert hva eierrepresentantene skal se etter/bruke som indikatorer for risiko. Finansreglementet/eierskapsmelding har lite eller ingen føringer på hvilke type selskap kommunen kan gå inn i.*
- *Kommunen har i liten grad på plass system for eieroppfølging i form av oversikt over selskapsavtaler, møteinnkallinger og møteutskrifter fra selskapene. Ingen/liten oppfølging av selskapene foruten representantskapsmøte, generalforsamlinger og årsmøter. Eierrepresentantene deltar i varierende grad på møter i eierorganene. Uformelle eiermøter/driftsmøter gjennomføres i liten grad men må sees opp mot behov.*

Rapport fra Eierskapskontroll i Loppa kommune

- Det er ikke funnet dokumentasjon ved gjennomgang av formannskapsprotokoller (2016-d.d) eller kommunestyreprotokoller (2016-d.d) på at administrasjonssjefen har vurdert og lagt frem saker til informasjon/politisk behandling. Prinsipielle saker innmeldes i all hovedsak fra selskapene, og administrasjonssjefen bekrefter at det ikke er noe faste rutiner på dette, men at det følges med på alle saker og vurderes om noe bør tas opp til informasjon/behandling politisk. Det er ikke fast rutine å evaluere selskapsavtalene/vedtekter. Årlige eierberetninger mangler.

Kommunen anbefales å fortsette jobben med å få på plass et system for ivaretagelse av rapportering og plan for oppfølging av selskapene og oppdatering av systemene. I den forbindelse nevnes spesielt:

- Risikoprofil defineres med indikatorer.
- Bevisst holdning til valg av selskapsform, eventuelt vedtekter/avtaler for å sikre seg i saker der interkommunale selskap oppretter underselskap/datterselskap.
- Eierporteføljen rulleres og evalueres årlig.

Kontrollør anbefaler at de vedtatte frivillige kontrollene av selskapene Ymber A/S og VEFIK IKS bør utgå som følge av at risikobildet som ble lagt til grunn ikke lenger er relevant.

Forslag til vedtak ved kontrollutvalgets behandling av rapport:

Kontrollutvalget tar KUSEK IKS sin rapport fra eierskapskontroll i Loppa kommune til orientering og slutter seg til de anbefalinger som fremkommer i rapporten.

Kontrollutvalget oversender rapporten med følgende innstilling til kommunestyret:

Kommunestyret tar kontrollutvalgets rapport fra eierskapskontroll i Loppa kommune til orientering og slutter seg til anbefalingene i denne. Kommunestyret ber administrasjonssjefen følge opp anbefalingene i rapporten.

Kommunestyret slutter seg til at de vedtatte frivillige forvaltnings kontroller i planperioden 2017-2020 utgår som følge av at risikobildet som ble lagt til grunn ikke lenger er relevant.

Vedlegg

Vedlegg 1 – Dokumentliste

Fullstendig oversikt over mottatt informasjon:

- Loppa kommunes eierskapsmelding.
- Kommunenes Sentralforbund eierforums anbefalinger for god eierstyring, selskapsledelse og kontroll.
- Selskapslovene *IKS loven* og *Aksjeloven*
- Kommuneloven med Forskrift for kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner.
- Muntlige opplysninger fra administrasjonssjefen i Loppa kommune via intervju
- Administrasjonssjefens fakta verifisering samt høringsvar. (gjengitt i vedlegg 2)
- Skriftlige egenerklæringer via spørreskjema fra eierrepresentanter i samtlige heloffentlig eide selskap i kommunens eierportefølje.
- Saksdokumenter og protokoller fra kommunestyre- og formannskapsmøtene for perioden 2016-2018 som omhandler eierskap.
- Møteprotokoller fra representantskapsmøter/generalforsamlinger for perioden 2016- 2018 for de selskap som er benyttet som referanseselskap i denne kontrollen.
- Loppa kommunes finansreglement.
- Foretaksregisteret.
- www.proff.no .
- Forespørsel til kommunerevisor og svarbrev av 30.1.2018.
- Revisors beretninger og revisorbrev i forhold til Loppa kommune i 2016 og 2017
- Regnskapsnote om VAR område på selvkost i årsregnskap for 2016 og 2017 (etterkalkulasjon).
- Saksdokumenter til formannskap og kommunestyre vedrørende forkalkyle.

Vedlegg 2 – Høringssvar fra administrasjonssjefen:

Administrasjonssjef Marion Høgmo har i epost den 3. mai 2018 gitt følgende høringssvar på kontrollrapporten:

Jeg har ingen kommentar til den fremlagte eierskapskontrollen.

Med vennlig hilsen
Marion Høgmo
Rådmann

LOPPA KOMMUNE

Parkveien 1-3, 9550 Øksfjord

Tlf: +78 45 30 02 /91 73 22 11

epost: marion.hogmo@loppa.kommune.no

<http://www.loppa.kommune.no>

Vedlegg 3 – Forespørsel og svarbrev fra kommunens revisor

Kontrollutvalgssekretariatet i Vest-Finnmark IKS
Oarje-Finnmárkku Dárkkistanlávdegotti čállingoddi SGO

VEFIK IKS

E-post: post@vefik.no

Journr.	Arkivkode	Saksbehandler	Telefon	Deres ref	Dato
2017/17066-5	4/1 07	Aslak A. Gaup	909 39432		16.01.2018

EIERSKAPSKONTROLL - FORESPØRSEL TIL KOMMUNENS REVISOR

Kommuneloven og forskrift om kontrollutvalg pålegger kontrollutvalget å gjennomføre eierskapskontroll. Kusek IKS er av kontrollutvalgene i Loppa kommune bedt om å utføre denne eierskapskontrollen.

For å sikre en best mulig gjennomføring av kontrollen henvender KUSEK IKS til kommunens revisor.

Det følger av kommuneloven § 80 om eierskapskontroll at kommunens kontrollutvalg og revisor (har) rett til å kreve de opplysninger som finnes påkrevd for deres kontroll.

KUSEK IKS ber om å få tilsendt nummererte brev, informasjon om eventuell rådgivning som har vært utført for kommunen samt andre opplysninger som kan være av interesse for vår kontroll.

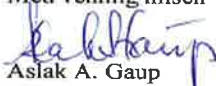
- Gjennomføres det spesielle kontroller rettet mot kommunens eierskap i forhold til selskapsportefølje?
- Hvilken rolle har kommunerevisjon ut mot de hel offentlige eide selskap? F.eks møter revisjon på generalforsamlinger-/representantskapsmøter i de ulike selskaper?
- Holder revisjon seg orientert om saker som behandles i eierorganene, og spesielt forhold med tanke på f.eks ansvar for lovpålagte oppgaver som er satt ut til avfallsselskap?
- Har revisjon i prosjekter vedrørende VAR-området funnet indikatorer på at kommunen sitt gebyrregulativ ikke er i samsvar med lovpålagte oppgaver utført av kommunalt eide selskap i henhold til lov og forskrift?
- Har revisjonen funn av avvik sett mot Finansreglement sitt reglement for hvilke type risiko ved kjøp av aksjer i selskap og praksis i kommunen har?

KUSEK IKS gjør oppmerksom på at eierskapskontrollen også vil kunne bygge på revisors arbeid.

Vi ber om få tilsendt svar på spørsmålene snarest og **innen 30. januar 2018**.

Spørsmål i forbindelse med eierskapskontrollen kan rettes til Kusek ISK som vil gjennomføre undersøkelsen, eller til undertegnede.

Med vennlig hilsen

Aslak A. Gaup
Rådgiver

Kontrollutvalgets sekretariat, KUSEK IKS:
Pb. 95, 9615 Hammerfest
Org.nr. 991 520 759
Web: www.kusek.no

Alta
Altaveien 96
9502 Alta
tlf. 909 39 432

Hammerfest
Sjøgata 25
9615 Hammer fest
Tlf. 957 80 657

Revisjonens svarbrev mottatt som vedlegg i epost 30. januar 2018:

Vest-Finnmark kommunerevisjon IKS
Oarje-Finnmárkkku suohkanrevisiuvdna SGO

Kontrollutvalgets sekretariat, KUSEK IKS

Pb 95

9615 Hammerfest

EIERSKAPSKONTROLL – SVAR FRA KOMMUNENS REVISOR

Loppa kommune har fått to nummererte brev som vedlegges. Vi har ikke informasjon om rådgivning som har vært utført for Loppa kommune. Vi har foretatt en del veiledning i bruk av art og besvarer lignende bokføringsspørsmål, men ikke utdypende rådgivning.

- Det gjennomføres ikke spesielle kontroller rettet mot kommunens eierskap i forhold til selskapsportefølje. Vi foretar kun en gjennomgang av hvilke selskaper kommunen har eierskap i.
- Revisjonen møter ikke på generalforsamlinger og representantskapsmøter i de ulike selskaper som er hel offentlige eide selskap.
- Revisjonen holder seg orientert om saker som behandles i eierorganene, og vi foretar kontroll av lovpålagte oppgaver som er satt ut til avfallsselskap.
- Revisjon har ikke indikatorer på at kommunen sitt gebyrregulativ ikke er i samsvar med lov og forskrift for lovpålagte oppgaver utført av kommunalt eide selskap. Revisjonen har ikke hatt eget prosjekt vedrørende VAR -området siden 2006, kun ordinære revisjonshandlinger knyttet til salgsområdet.
- Vefik IKS har ikke foretatt eksplisitte kontrollhandlinger rettet mot Finansreglementet sitt reglement for risiko ved kjøp av aksjer i selskap, opp mot kommunens praksis. Vi gjør oppmerksom på at sist vedtatt finansreglement er fra 24.09.10, med de er i gang med utarbeidelsen av et nytt finansreglement.

Med hilsen

Aud Synnøve Opgård

Revisjonsjef

Vedlegg 4 – Spørreskjema til eierrepresentantene

(Av plasshensyn er skjemaet trykt sammen i forhold til normal størrelse)

Egenerklæring fra eierrepresentantene i generalforsamling eller representantskapet – Loppa kommune

1. Hvilket selskap er du eierrepresentant i?
2. Har du fått opplæring og informasjon om eierstyring som folkevalgt eierrepresentant?
3. Hvilke målformuleringer, verdidokumenter og etiske retningslinjer har kommunen utarbeidet?
4. Er det utarbeidet rutiner for rapportering til kommunen av selskapet?
5. Hvilke fullmakter og hvordan gis fullmaktene til eierrepresentantene ved representasjon på generalforsamlinger/representantskapet?
 - a. Hva er innholdet i fullmaktene?
6. Hva slags eieroppfølging av selskapet skjer utover deltagelse på generalforsamling/representantskapet?
7. Har kommunen definert strategier/retningslinjer/instrukser for eierskapet?
8. Har kommunen definert kriterier for valg og sammensetning av styret i selskapet?
9. Gjøres det evalueringer av styret i representantskapet?
10. Hvordan behandles årsbudsjettet og økonomiplan?
 - a. Ymber A/S: Hvordan vurderer du risikobildet for økonomisk tap for din eierkommune?
 - b. Ymber A/S: Hvilket ansvarsforhold har kommunen for økonomisk resultat i selskapet (garantiansvar eller andre forpliktelser utover de økonomiske forpliktelsene)?
 - c. Ymber A/S: Hva er forholdet mellom datterselskap og konsern i forhold til årsbudsjett og økonomiplan?

Jeg bekrefter at besvarelsen av ovennevnte spørsmål er uttrykk for den faktiske kunnskapen jeg hadde om selskapet sin virksomhet på tidspunktet da svarene ble avgitt.

Sted..... den
